

Donalds Tramps: Amerika pirmā

Mārtiņš Hiršs

Donalds Tramps: Amerika pirmā

Mārtiņš Hiršs

Austrumeiropas politikas pētījumu centrs
Rīga, 2017

Austrumeiropas politikas pētījumu centrs
Centre for East European Policy Studies

Pētījums atspoguļo autora personīgo viedokli un secinājumus.

Autors *Mārtiņš Hiršs*
Maketētāja *Maija Graudiņa*

© Austrumeiropas politikas pētījumu centrs, 2017
© Mārtiņš Hiršs, 2017
© Maija Graudiņa, vāka dizains, 2017
© Vāka attēla autors: Gage Skidmore, 2016

Donalds Tramps: Amerika pirmā

Kopsavilkums

Donalds Trampa kļūšana par Baltijas valstu drošības garanta – ASV – prezidentu jau ir radījusi nozīmīgas pārmaiņas ASV iekšpolitikā un ārpolitikā. Tramps ar savām darbībām un izteikumiem jau ir pasliktinājis ASV kā brīvās pasaules vadošās valsts tēlu un līdz ar to mazinājis ASV maigo varu pasaulē. Vispārīgi, nekonkrēti izteikumi par sarežģītām ārpolitikas problēmām, kā arī strauja domu maiņa ir raksturīga Trampam, tomēr dažos jautājumos Donalds Tramps nav mainījis savas domas jau gadu desmitiem. Trampam vienmēr ir bijušas simpātijas pret spēcīgiem, autoritāriem valstu vadītājiem, tostarp Vladimiru Putinu. Kritiska attieksme pret ASV sabiedrotajiem, kuri pārlietu izmanto ASV drošības garantijas, ir vēl viena nemainīga iezīme Trampa uzskatos, tādēļ Trampa “Amerika pirmā” ārpolitikas platforma paredz likt ASV intereses priekšā ASV sabiedroto un starptautisko organizāciju interesēm. Donalds Tramps vienmēr ir vēlējis aizstāvēt ASV iekšējo tirgu un bijis kritisks pret brīvo tirdzniecību, jo tā Trampa skatījumā atņem darbu amerikāņiem. Visi trīs šie Trampa centrālie ārpolitikas uzskati nav izdevīgi Latvijai, jo Baltijas valstu interesēs, pie pašreizējās drošības situācijas Centrālajā un Austrumeiropā, ir ASV, kas aktīvi atbalsta savus sabiedrotos, nevis pragmatiski sadarbojas ar Krieviju, ignorējot tās agresiju Ukrainā un Sīrijā.

Izvērtējot iespējamās pārmaiņas ASV ārpolitikā Centrālajā un Austrumeiropā, visdrīzākais, ASV drošības garantijas NATO valstīm fundamentāli nemainīsies. Baltijas valstis ir un paliks drošībā, jo ASV Kongress, kurš apstiprina ASV aizsardzības budžetu, patlaban ir izteikti labvēlīgs NATO un Baltijas drošībai. Tomēr ar augstu ticamības pakāpi var prognozēt to, ka Trampa administrācija centīsies tuvināties Krievijai. Par to signalizē Trampa atteikšanās kritizēt Krieviju un viņa izteikumi par sankciju atcelšanu. Visticamākais scenārijs ir, ka Tramps centīsies sadarboties ar Krieviju cīņā pret Islāma valsti un citos starptautiskās dienas kārtības jautājumos. Augsta iespējamība ir arī jaunam ASV attiecību “Restartam” ar Krieviju. ASV sankciju pret Krieviju atcelšana un Krimas aneksijas atzīšana ir mazāk iespējams scenārijs. Šādas pārmaiņas ASV ārpolitikā nebūtu Latvijas interesēs, jo tās varētu iedrošināt Krieviju atkārtot agresīvu ārpolitiku nākotnē.

Atslēgas vārdi: ASV ārpolitika, Donalds Tramps, Latvija, NATO, Krievija

Ievads

Donalda Trampa vēlēšanu kampaņas ārpolitikas platformas centrālais sauklis bija “Amerika pirmā.” Ar to Tramps vēlējās pateikt, ka viņš ASV intereses nostādīs augstāk par citu valstu interesēm. Lai gan Tramps savā iekšpolitikas un ārpolitikas piedāvājumā bieži vien ir nekonkrēts un ir mainījis savu nostāju, par vairākiem ārpolitikas elementiem Tramps ir bijis konsekvents. Šauru ASV valsts interešu likšana pirmajā vietā, priekšā ASV sabiedroto un starptautisko organizāciju interesēm, kā arī priekšā globālam koplabumam ir viens no tiem. Tādēļ Donalda Trampa ārpolitikas piedāvājums ir fundamentāli atšķirīgs no ierastās ASV ārpolitikas. Vairākas pazīmes liecina, ka Donalds Tramps vēlas mainīt ASV ārpolitiku ne tikai Āzijā un tuvajos Austrumos, bet arī attiecības ar Krieviju.

ASV klātbūtne Eiropas drošības sistēmā garantē mieru un stabilitāti kontinentā. Tā kā ASV ir Baltijas valstu stratēģiskais partneris un drošības garants, Latvijai cieši jāseko līdzi iespējamām pārmaiņām ASV ārpolitikā, ASV attiecībās ar NATO aliansi un Krieviju. Latvijas drošība ir atkarīga no ASV divpusējām un NATO kolektīvajām drošības garantijām, tādēļ Latvijas interesēs ir spēcīga un dominanta, stabila un paredzama ASV un NATO alianse, tostarp spēcīgas Vašingtonas līguma 5. panta kolektīvās aizsardzības garantijas. Ņemot vērā Krievijas agresīvo ārpolitiku Ukrainā, mēģinājumus ietekmēt un šķelt citu valstu sabiedrības, Latvijas interesēs ir ASV, kas aktīvi atbalsta un stiprina Baltijas drošību. ASV ne tikai ir izvietojusi savus karavīrus Latvijas teritorijā, bet arī sniegusi finansiālu atbalstu Latvijas drošībai, piemēram, palīdzot ar pretgaisa radaru iegādi, kazarmu būvniecību, robežu stiprināšanu un citos veidos.¹ Šis praktiskais atbalsts ir svarīgs Latvijas paš aizsardzības spēju attīstībā. Plašākā mērogā, Latvijai ir būtisks ASV atbalsts Ukrainai un pieturēšanās pie Minskas vienošanās. Sankciju pret Krieviju atcelšana vai pat Krimas aneksijas atzīšana radītu negatīvu precedentu, kas varētu iedrošināt Krieviju atkārtot agresīvu ārpolitiku nākotnē.

Šī raksta mērķis ir izvērtēt ASV prezidenta Donalda Trampa ārpolitikas piedāvājumu no minēto Latvijas interešu perspektīvas, balstoties Donalda Trampa izteikumu un darbību analīzē, kā arī izvērtēt dažādu potenciālu pārmaiņu ASV ārpolitikā ticamību. Baltijas valstu stratēģiskā partnera ASV vājināšanās nav Baltijai izdevīga, tādēļ raksta pirmā sadaļa pievēršas sekām, ko Trampa ievēlēšana ASV prezidenta amatā atstāj uz ASV pozīcijām pasaulē. Nākamā raksta sadaļa pievēršas Donalda Trampa centrālajiem ārpolitikas

¹ Vanaga, N. Latvijas drošības politika: Veidojot atturēšanas stratēģiju. Grām: Ed. Sprūds, A., Bruģe, I., Bukovskis, K. (2017). *Latvijas ārējā un drošības politika*. Latvijas ārpolitikas institūts. 67.-68. lpp.

uzskatiem, kuri nav mainījušies jau gadu desmitiem un kuri ir svarīgi Latvijai. Tie ir: simpātijas pret autoritāriem līderiem, it īpaši Vladimiru Putinu, kritiska attieksme pret ASV sabiedrotajiem un brīvās tirdzniecības līgumiem. Tā kā ASV prezidenta uzskati ietekmē ASV ārpolitiku, katrs no šiem centrālajiem Trampa ārpolitikas uzskatiem šajā rakstā tiek detalizēti aplūkots. ASV ārpolitiku ietekmē ne tikai ASV prezidents, bet arī viņa tuvākie padomdevēji un ASV Kongress, kam attiecīgi pievēršas raksta pēdējās divas sadaļas. Balstoties veiktajā analīzē, raksta noslēgumā tiks aplūkoti vairāki iespējami ASV ārpolitikas Centrālajā un Austrumeiropā attīstības scenāriji.

Tramps jau ir vājinājis ASV

*Es atzīšu vēlēšanu rezultātus..., ja es uzvarēšu.*²

- ASV prezidents Donalds Tramps

Tā kā ASV ir Latvijas drošības garants, Latvijas interesēs ir spēcīga ASV. Donalds Tramps, kļūstot par ASV prezidentu, jau ir pasliktinājis ASV tēlu pasaules acīs un līdz ar to mazinājis ASV maigo varu jeb spēju iedvesmot un vadīt pārējās brīvās pasaules valstis un sabiedrības. Trampa aizvainojošie izteikumi par sievietēm un minoritātēm, vārdiskie uzbrukumi žurnālistiem un citiem Trampa kritiķiem, Trampa radikālie uzskati ārpolitikā, straujā domu mainīšana un klaja melošana – tas viss pasliktina ASV tēlu pasaules acīs un līdz ar to vājina ASV.

Donalds Tramps vēlas atcelt ASV militāro tēriņu ierobežojumus un strauji paplašināt ASV militārās spējas. Visievērojamākais viņa piedāvājums ir radikāli palielināt ASV karafloti no 272 kuģiem uz 350. Tramps vēlas arī par 100 kaujas lidmašīnām palielināt ASV Gaisa spēkus, kuros patlaban ir 1100 lidaparātu. Saskaņā ar Trampa solījumiem, ASV karavīru skaits Armijā tiks palielināts par 60 000, sasniedzot 540 000 vīru. Piedāvājumam paplašināt floti un gaisa spēkus arī līdzī nāk arī nepieciešamība palielināt personāla skaitu.³ Tomēr, lai gan Tramps vēlas radikāli palielināt ASV bruņotos spēkus, militārā varenība nav vienīgais ASV varas avots un tā viena pati negarantē sekmīgu ASV ārpolitiku.

ASV globālās ietekmes avots neslēpjas tikai pasaulē lielākajos bruņotajos spēkos vai ekonomiskajā varenībā. Mūsdienu sarežģīto starptautisko problēmu risināšanā ir nepieciešama starpvalstu sadarbība, tādēļ ASV varenību un spēju gūt panākumus ārpolitikā būtiski ietekmē nemilitārā, tā sauktā maigā vara. Saskaņā ar šī koncepta radītāju Džozefu Najū, maigā vara ir valstu spēja ar savu tēlu iedvesmot pārējo pasauli un līdz ar to projicēt ietekmi pasaulē. Maigā vara ir pretstats piespiešanai. Tā ir spēja pārliecināt citus darboties tavās interesēs. Ja citas valstis piesaista ASV idejas, kultūra, ideoloģija, institūcijas, ASV atbalstītās starptautiskās normas, palielinās ASV iespējas ietekmēt sev labvēlīgā virzienā citas valstis un to sabiedrības. Tādējādi maigā vara ļauj padarīt ASV varu un rīcību leģitīmu citu valstu acīs. Valstis, kuras ASV maigā vara uzrunā, būs daudz atvērtākas sekot

² Fortune Staff (Oct 20, 2016). Read the Full Transcript of the Third Presidential Debate Between Donald Trump and Hillary Clinton. *Fortune*. Izgūts no: <http://fortune.com/2016/10/19/presidential-debate-third-transcript/>

³ Shane, L., Tilghman, A. (November 20, 2016). Trump's military will have more troops and more firepower – if he can find more money. *Military Times*. Izgūts no: <http://www.militarytimes.com/articles/donald-trump-military-spending>

un palīdzēt ASV.⁴ Viss minētais palīdz ASV ārpolitikā sasniegt vēlamos mērķus bez piespiešanas un bez dārgas militāras varas izmantošanas. Tomēr Tramps kā ASV prezidents jau pasliktina ASV tēlu pasaulē un līdz ar to mazina ASV maigo varu.

Tramps negatīvi ietekmē ASV kā ikvienam atvērtas un iekļaujošas demokrātijas tēlu. ASV prezidents Donalds Tramps ir lielījies par seksuāliem uzbrukumiem sievietēm: “Kad tu esi zvaigzne, viņas ļauj tev to darīt. Tu vari darīt jebko. Sagrābt viņas aiz p***s. Tu vari darīt jebko.”⁵ Šie ir tagadējā ASV prezidenta vārdi 2005. gadā, ierakstīti pirms televīzijas šova oficiālā sākuma. Šis ieraksts pirms vēlēšanām tika nopludināts žurnālam *Washington Post*. Šie un citi ierakstā dzirdamie vulgārie izteicieni radīja pamatīgu skandālu ASV, liekot daudziem Republikāņu kongresmeņiem atsaukt savu atbalstu Trampam. Tramps vēlēšanu laikā atkārtoti vārdiski uzbruka ASV minoritātēm, piemēram, saucot ASV dzīvojošos meksikāņus par “noziedzniekiem” un “izvarotājiem”.⁶ Viens no pirmsvēlēšanu solījumiem, kuru Tramps vēlas īstenot, ir 2-3 miljonu ASV iedzīvotāju, kuri uzturas ASV nelegāli, deportēšana.⁷ Tramps vēlas arī ieviest musulmaņu reģistru, kurā tiks reģistrēti ASV pilsoņi, kuri nākuši no ar terorismu saistītām, galvenokārt musulmaņu valstīm.⁸ Tramps jau paguva ieviest aizliegumu iebraukt ASV trīs mēnešu garumā ceļotājiem no vairākām musulmaņu valstīm: Irākas, Irānas, Jemenas, Lībijas, Sīrijas, Somālijas un Sudānas.⁹ Lai gan ASV tiesu sistēma šo iebraukšanas aizliegumu atcēla, tas radīja rezonansi visā pasaulē. Tramps ir iecēlis Stīvenu Benonu, kurš ir galēji labējās, rasistiskas, antisemitiskas un ksenofobiskas ideoloģijas pārstāvošās mājaslapas *Breitbart* izveidotājs, par savu Baltā nama galveno stratēģi.¹⁰ Tas viss ir pretrunā ar ASV kā ikvienam atvērtu iespēju zemes tēlu. Pretrunā ar tēlu, kādu ASV ir centusies rādīt pasaulei pēdējās desmitgadēs.

⁴ Nye, J. S. (Autumn, 1990). Soft Power. *Foreign Policy*, No. 80, Twentieth Anniversary. 166.-169. lpp.

⁵ Fahrenthold, D., A. (Oct 8, 2016). Trump recorded having extremely lewd conversation about women in 2005. *Washington Post*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/politics/trump-recorded-having-extremely-lewd-conversation-about-women-in-2005/2016/10/07/3b9ce776-8cb4-11e6-bf8a-3d26847eed4_story.html

⁶ Ye Hee Lee, M. (July 8, 2015). Donald Trump's false comments connecting Mexican immigrants and crime. *Washington Post*. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/news/fact-checker/wp/2015/07/08/donald-trumps-false-comments-connecting-mexican-immigrants-and-crime/>

⁷ Wang, A., B. (November 14, 2016). Donald Trump plans to immediately deport 2 million to 3 million undocumented immigrants. *Washington Post*. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/11/13/donald-trump-plans-to-immediately-deport-2-to-3-million-undocumented-immigrants/>

⁸ Linddara, D. (Nov 16, 2016). Donald Trump's proposed “Muslim registry,” explained. *Vox*. Izgūts no: <http://www.vox.com/policy-and-politics/2016/11/16/13649764/trump-muslim-register-database>

⁹ Stephenson, E., Knecht, E. (Jan 28, 2017). Trump bars door to refugees, visitors from seven mainly Muslim nations. *Reuters*. Izgūts no: <http://uk.reuters.com/article/uk-usa-trump-refugees-idUKKBN15B2HN?il=0>

¹⁰ Weigel, D. (November 14, 2016). Is Trump's new chief strategist a racist? Critics say so. *Washington Post*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/politics/is-trumps-new-chief-strategist-a-racist-critics-say-so/2016/11/14/b72e2ab0-aa9d-11e6-a31b-4b6397e625d0_story.html?utm_term=.1899343c8da9

Tramps ir vājinājis ASV demokrātijas pamatvērtības. Tramps pirms vēlēšanām atteicās paziņot, ka viņš atzīs savu sakāvi, ja viņš vēlēšanās zaudētu.¹¹ Vienlaikus viņš izteicās, ka savu pretinieci Hilariju Klintoni pēc vēlēšanām iemetīs cietumā, kas ir nepieņemami demokrātiskā valstī.¹² Tramps uzsvēra, ka vēlēšanas var tikt nozagtas, ka tajās var būt plaša mēroga krāpniecība, ka pastāv kaut kāda pret viņu vērsta nekonkrēta liberālo mediju sazvērestība, nedodot tam nekādus pierādījumus. Nekas no tā nenotika. Vēlēšanas bija godīgas un bez ievērojamiem pārkāpumiem. Tomēr Tramps pat pēc uzvaras vēlēšanās atkal bez nekādiem pierādījumiem turpināja apgalvot, ka viņš ne tikai savāca elektoru balsis, bet būtu “uzvarējis arī balsojumā, ja neskaita miljonus cilvēku, kuri balsoja nelegāli”.¹³ Šo nepatieso apgalvojumu bez pierādījumu sniegšanas Tramps turpina paust arī pēc stāšanās prezidenta amatā.¹⁴ Trampa izteikumi un darbības ir ne tikai pretrunā ar ASV demokrātijas vērtībām, viņš aizskar ASV tiesu sistēmu, piemēram, apgalvojot, ka tieslietu sistēma ASV ir negodīga un korumpēta, tāda pati kā “trešās pasaules valstīs”.¹⁵ Kad ASV tiesneši pasludināja Trampa ieceļošanas aizliegumu no septiņām musulmaņu valstīm par pretkonstitucionālu, Tramps “tā sauktos”¹⁶ tiesnešus plaši kritizēja un pat atlaida ASV ģenerālprokurora vietas izpildītāju Saliju Jeitsu, kura bija atteikusies aizstāvēt Trampa imigrācijas aizliegumu. Šie ir tikai daži no ASV prezidenta Trampa izteikumiem un darbībām, kuri piederētos autoritāras valsts vadītājam, nevis valsts, kura sevi līdz šim saukusi par brīvības lāpas nesēju.

Trampam ir grūti izturēt pret sevi vērsto kritiku, tādēļ viņš regulāri vārdiski uzbrūk mediju brīvībai, līdz ar to graujot arī šo demokrātijas pīlāru. Tramps ir atkārtoti draudējis

¹¹ Fortune Staff (Oct 20, 2016). Read the Full Transcript of the Third Presidential Debate Between Donald Trump and Hillary Clinton. *Fortune*. Izgūts no: <http://fortune.com/2016/10/19/presidential-debate-third-transcript/>

¹² Roberts, D., Jacobs, B., Siddiqui, S. (October 10, 2016). Highlights from the second presidential debate: Trump fights dirty against Clinton. *The Guardian*. Izgūts no: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/oct/10/debate-donald-trump-threatens-to-jail-hillary-clinton>

¹³ Kane, P. (November 27, 2016). Trump pushes conspiracy theory that ‘millions’ voted illegally for Clinton. *Washington Post*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/politics/trump-pushes-conspiracy-theory-that-millions-voted-illegally-for-clinton/2016/11/27/d3a78170-b4cd-11e6-b8df-600bd9d38a02_story.html

¹⁴ Shaer, M. D., Huetteman, E. (Jan. 23, 2017). Trump Repeats Lie About Popular Vote in Meeting With Lawmakers. *New York Times*. Izgūts no: <https://www.nytimes.com/2017/01/23/us/politics/donald-trump-congress-democrats.html?mtrref=www.facebook.com&gwh=EB41E88D25A370826B45ACF210E41E88>

¹⁵ Diamond, J. (October 30, 2016). Trump tears into US judicial system. *CNN*. Izgūts no: <http://edition.cnn.com/2016/10/29/politics/donald-trump-fbi-doj-corruption-james-comey-hillary-clinton-emails/>

¹⁶ Trump, D. [realdonaldtrump]. (Feb 4, 2017). The opinion of this so-called judge, which essentially takes law-enforcement away from our country, is ridiculous and will be overturned! [Tvīts]. Izgūts no: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/827867311054974976>

iesūdzēt tiesā žurnālistus, kuri viņu kritizējuši.¹⁷ Tramps pēc vēlēšanām, pat sapulcināja ASV vadošo mediju žurnālistus, lai lasītu viņiem morāli, cik “melīgi, maldinoši, negodīgi” šie mediji ir bijuši Trampa atspoguļošanā¹⁸ un vēlāk tvītā paziņoja, ka “Viltus ziņu mediji... ir Amerikāņu tautas ienaidnieks!”.¹⁹ Tramps nespēj izturēt pat komiķu, kuri smejas par ikvienu, kritiku pret sevi. Tramps kritizēja *Saturday Night Live* šovu, kurā viņš tika parodēts, ka tas ir “totāli vienpusējs, neobjektīvs šovs – nemaz nav smieklīgs.”²⁰ Trampa nespēja izturēt pret sevi vērstu kritiku viņam lika arī vērsties pret vēl vienu demokrātijas pamatelementu – tiesībām pulcēties publiskās vietās. Par protestiem, kas sākās pēc Trampa uzvaras vēlēšanās, viņš tvītoja: protestos piedalās “profesionāli, mediju sakūdīti protestētāji” un tas ir “ļoti negodīgi” pret viņu.²¹ Viss minētais ne tikai ir pretrunā ar ASV kā liberālas demokrātijas vērtībām, bet arī rada pamatotas šaubas par Trampa piemērotību prezidenta amatam. Nav skaidrs, vai viegli aizkaitināmais Tramps spēs pacelties pāri kritikai, vai arī ielaidīsies konfliktos ar saviem kritiķiem un turēs aizvainojumu ne tikai pret žurnālistiem, skaistuma karalienēm²² un jau sakautiem pretiniekiem,²³ bet arī citu valstu līderiem, kuru kritiku Tramps neizbēgami saņems.

Tramps un viņa ģimenes locekļi jau ir radījuši bezprecedenta interešu konfliktu. Saskaņā ar ASV konstitūcijas 9. paragrāfa 8. punktu, neviena ASV amatpersona bez kongresa piekrišanas nedrīkst pieņemt nekādas “dāvanas” no citas valsts.²⁴ Tādēļ Tramps, kļūstot par prezidentu, nedrīkst turpināt pārvaldīt savu finanšu impēriju, kura plešas 20 valstīs. Piemēram, Ķīnas Industrijas un tirdzniecības banka (The Industrial & Commercial Bank of China Ltd.), kas pieder Ķīnas valstij, ir izvietojusi savus ofisus vienā no Trampam

¹⁷ Greenslade, R. (October 17, 2016). Donald Trump as president 'would be a threat to press freedom'. *The Guardian*. Izgūts no: <https://www.theguardian.com/media/greenslade/2016/oct/17/donald-trump-as-president-would-be-a-threat-to-press-freedom>

¹⁸ Smith, E., Halper, D. (November 21, 2016). Donald Trump's media summit was a 'f---ing firing squad'. *New York Post*. Izgūts no: <http://nypost.com/2016/11/21/donald-trumps-media-summit-was-a-f-ing-firing-squad/>

¹⁹ Trump, D. [realdonaldtrump]. (Feb 17, 2017). The FAKE NEWS media (failing @nytimes, @NBCNews, @ABC, @CBS, @CNN) is not my enemy, it is the enemy of the American People! [Tvīts]. Izgūts no: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/832708293516632065>

²⁰ Elahe Izadi, E. (November 20, 2016). Fake Donald Trump returns to SNL, and the real one is not happy. *Washington Post*. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/news/arts-and-entertainment/wp/2016/11/20/fake-donald-trump-returns-to-snl-and-the-real-one-is-not-happy/>

²¹ Trump, D. [realdonaldtrump]. (Nov 11, 2016). Just had a very open and successful presidential election. Now professional protesters, incited by the media, are protesting. Very unfair! [Tvīts]. Izgūts no: <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/796900183955095552>

²² Graves, L. (September 28, 2016). Alicia Machado, Miss Universe weight-shamed by Trump, speaks out for Clinton. *The Guardian*. Izgūts no: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/sep/27/alicia-machado-miss-universe-weight-shame-trump-speaks-out-clinton>

²³ Tani, M. (Feb. 23, 2016). Donald Trump is still taunting Jeb Bush on the campaign trail. *Business Insider*. Izgūts no: <http://www.businessinsider.com/donald-trump-jeb-bush-drop-out-2016-2>

²⁴ *The Constitution of the United States: A Transcription*. National Archives. Izgūts no: <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>

piederošajām ēkām, Trampa tornī. Tas tādejādi veido tiešu finansiālu saistību starp Ķīnas vadību un prezidentu Trampu, ko ASV konstitūcija prezidentam aizliedz.²⁵ Lai gan Tramps ir atteicies no tiešas savu uzņēmumu vadības²⁶ un ir nodevis šo uzņēmumu vadību saviem dēliem Ērikam Trampam un Donaldam Trampam junioram, tas ASV prezidenta interešu konfliktu nemazina tuvo ģimenes saikņu dēļ. Tramps saņems informāciju par kompānijas peļņu un jebkurā brīdī var atcelt savus dēlus no šiem amatiem.²⁷ Tādēļ ētikas aizstāvības organizācija Pilsoņi par atbildību un ētiku Vašingtonā jau ir griezušies ar prasību tiesā, apsūdzot Donaldu Trampu ASV konstitūcijas pārkāpumā.²⁸ Papildus tam Tramps jau bija iecēlis savus ģimenes locekļus četros no sešpadsmit amatiem komandā, kas organizēja varas pārņemšanu no Obamas administrācijas un Trampa administrācijas amatpersonu atlasī. Trampa bērni, kuri pārvaldīs viņa finanšu impēriju, ir iecēlušī ASV vadošos amatos neskaitāmas amatpersonas, iespējams, vēlāk gūstot no tā finansiālu labumu. Turklāt Trampa ģimenes loceklis, viņa meitas Ivanka vīrs Džareds Kušners, ir kļuvis par viņa padomnieku. Ja ASV prezidents un viņa ģimene ir saistīta ar korupciju un nepotismu, ASV mēģinājumi atbalstīt likuma varu un kritizēt korupciju autoritārās un jaunatīstības valstīs izskatīsies divkosīgi.

Kopš Tramps tika ievēlēts par ASV prezidentu, viņš jau ir paspējis negatīvi ietekmēt ASV tēlu ar ASV neraksturīgiem, radikāliem piedāvājumiem ārpolitikā. Tramps tvītoja, ka ASV “ir nepieciešams pamatīgi stiprināt un paplašināt tās kodolieroču spējas,” vēlāk televīzijā paziņojot, “lai sākas bruņošanās sacensība... mēs pārspēsīm viņus jebkurā jomā un spēsīm izturēt visilgāk.”²⁹ Šādi paziņojumi ne tikai ir pretrunā ar desmitgadēm ilgu ASV politiku censties samazināt kodolieroču skaitu pasaulē, bet arī pretrunā ar starptautiskām kodolieroču skaitu ierobežojošām ASV līgumsaistībām, piemēram, ar Krieviju. Par ANO Tramps savukārt paziņoja, ka šī organizācija ir bezjēdzīga: “Patlaban

²⁵ Melby, C., Baker, S., Brody, B. (November 28, 2016). When Chinese Bank's Trump Lease Ends, Potential Conflict Begins. *Bloomberg*. Izgūts no: <https://www.bloomberg.com/politics/articles/2016-11-28/trump-s-chinese-bank-tenant-may-negotiate-lease-during-his-term>

²⁶ Disis, J., Griffin, D., Devine, D., Bronstein, S. (January 23, 2017). Trump Organization documents say he has resigned from more than 400 businesses. Izgūts no: <http://money.cnn.com/2017/01/23/news/donald-trump-resigns-business/index.html>

²⁷ Craig, S., Lipton, E. (Feb. 3, 2017). Trust Records Show Trump Is Still Closely Tied to His Empire. *New York Times*. Izgūts no: https://www.nytimes.com/2017/02/03/us/politics/donald-trump-business.html?_r=0

²⁸ Smith, A. (Jan. 23, 2017). Ethics watchdog group files first major lawsuit against Trump in his presidency. *Business Insider*. Izgūts no: <http://www.businessinsider.com/crew-files-first-major-lawsuit-against-president-trump-2017-1>

²⁹ Conway, M. (Dec 12, 2016). Trump threatens to upend U.S. nuclear weapons policy. *Politico*. Izgūts no: <http://www.politico.com/story/2016/12/trump-nuclear-arms-race-russia-232944>

tas ir klubs cilvēkiem satīkties, parunāt un pavadīt labi laiku.”³⁰ Vēlēšanu kampaņas laikā strauju ASV prezidenta amata kandidāta Donalda Trampa domu maiņu un radikālus uzskatus varēja norakstīt uz pirmsvēlēšanu retoriku. Šādi izteikumi no topošā ASV prezidenta Donalda Trampa mutes patlaban liek pamatoti satraukties visai pasaulei un ir pretrunā ar ASV kā atbildīga spēlētāja, kurš cenšas saglabāt stabilitāti un kārtību starptautiskajā valstu sistēmā, tēlu.

Pat ja Trampa priekšvēlēšanu solījumi bija tikai pragmatiska vēlēšanu stratēģija, kurā viņš ciniski ir solījis visiem visu, lai tikai uzvarētu, tas nepadara situāciju īpaši labāku. Tas nozīmē, ka Trampa vārdiem nevar uzticēties. Tramps melo un saka to, ko konkrētā auditorija vēlas dzirdēt. Viņš, piemēram, skaļi paziņoja decembra sākumā, ka ir ticies ar gaisa kondicionierus un līdzīgas iekārtas ražojošu kompānijas *Carrier* vadību un pārliecinājis šo kompāniju saglabāt 1100 darbavietas ASV, nevis pārcelt tās uz Meksiku. Tomēr šīs paziņojums bija nepatiess. Solīto 1100 darba vietu vietā reālais skaitlis ir tuvāks tikai 550, kas ir tikai par 200 vairāk kā kompānija pati bija plānojusi saglabāt ASV.³¹ Novembrī intervijā žurnālam *New York Times* Tramps atkāpās no vairākiem saviem visradikālākajiem pirmsvēlēšanu solījumiem, piemēram, viņš solīja tomēr neatjaunot teroristu spīdzināšanu kā līdzekli cīņai pret terorismu.³² Tomēr vēlāk, 25. janvārī, Tramps atkal mainīja domas, paziņojot, ka “ar uguni nepieciešams cīnīties ar uguni,” tādēļ varētu atjaunot teroristu spīdzināšanu, jo tā “absolūti” strādā.³³ Divas dienas vēlāk – 27. janvārī – viņš paziņoja, ka spīdzināšanu neatjaunos, jo Valsts sekretārs ģenerālis Džeimss Matiss “netic spīdzināšanai... Es viņam ne obligāti piekrītu, bet... viņš mani ignorēs, jo es viņam dodu šādu varu. ... Viņš ir eksperts. ... Un es uz viņu paļaušos.”³⁴ Kampaņas laikā Tramps apsūdzēja Klintoni, ka viņas kampaņas ziedotāji būs nopirkuši Klintones labvēlību. Tagad pats Tramps savas administrācijas atbildīgos posteņos salicis vismaz sešus savus

³⁰ Heavey, S. (Dec. 26, 2016). Trump: The UN 'is just a club for people to get together' and 'have a good time'. *Business Insider*. Izgūts no: <http://www.businessinsider.com/trump-the-un-is-sad-2016-12>

³¹ Jones, C. (December 8, 2016). I'm the union leader Donald Trump attacked. I'm tired of being lied to about our jobs. Trump swore he'd save our jobs. He didn't. *Washington Post*. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/posteverything/wp/2016/12/08/im-the-union-leader-donald-trump-attacked-im-tired-of-being-lied-to-about-our-jobs/>

³² Shear, M., D., Hirschfeld Davis, J., Haberman, M. (Nov. 22, 2016). Trump, in Interview, Moderates Views but Defies Conventions. *New York Times*. Izgūts no: <http://www.nytimes.com/2016/11/22/us/politics/donald-trump-visit.html>

³³ Merica, D. (January 26, 2017). Trump on waterboarding: 'We have to fight fire with fire'. *CNN*. Izgūts no: <http://edition.cnn.com/2017/01/25/politics/donald-trump-waterboarding-torture/>

³⁴ NPR. (January 27, 2017). Trump's Press Conference With British Prime Minister, Annotated. Izgūts no: <http://www.npr.org/2017/01/27/511985090/trumps-press-conference-with-british-prime-minister-annotated>

ziedotājus, kuri kopā Trampa kampaņai ziedojuši 12 miljonus ASV dolārus,³⁵ kaut parasti ASV kampaņu atbalstītāji kļūst par vēstniekiem vai ieņem citas simboliskas pozīcijas. Tramps, arī ieņemot prezidenta amatu, nav kļuvis prezidentāls. Viņš turpina melot, viņa uzskati trupina mainīties un ir pat pretrunīgi.

Tikpat viegli, cik Tramps melo iekšpolitikā, viņš to dara arī attiecībā ar citu valstu vadītājiem, tādēļ pat tam, ko Tramps saka ārvalstu līderiem, nedrīkst uzticēties. Tramps pirmsvēlēšanu laikā, tiekoties ar Meksikas prezidentu Enriki Penju-Njeto, solīja, ka uzturēs lieliskas attiecības ar Meksiku. Atgriežoties atpakaļ ASV, Tramps uzreiz paziņoja, ka, nekā tomēr nav mainījies, viņš būs sienu uz Meksikas robežas un deportēs meksikāņus.³⁶ Tramps atkārtoti ir mainījis savas domas, tādēļ arī Baltijas valstīm un Polijai nav nekāda pamata uzticēties Trampa teiktajam telefona sarunā Polijas prezidentam Andžejam Dudai, ka “sadarbība starp Poliju un ASV attīstīsies labi... Polijas – Amerikas attiecības nemainīsies.”³⁷ Tā kā ASV prezidents Tramps savas domas atkārtoti ir mainījis, pašauties uz ASV prezidenta doto vārdu citu valstu vadītājiem nav tik droši kā līdz šim.

ASV spēcīgās demokrātijas vērtības, atbalsts dažādībai, spēja piesaistīt un integrēt imigrantus no visas pasaules un atbalsts globalizācijai līdz šim ir bijuši galvenie ASV maigās varas elementi. Tie kopš Aukstā kara beigām ASV ir ļāvuši iedvesmot un vadīt demokrātisko pasauli. Donalds Tramps par šiem demokrātijas ideāliem savās runās īpaši nerunā, viņam tie nav būtiski.³⁸ Tā vietā ASV prezidenta Donalda Trampa seksistiskie, rasistiskie, radikālie, pretrunīgie un melīgie, izteikumi pamatīgi iedragā visus šos ASV maigās varas elementus. ASV ar Trampu kā prezidentu nemaz neizskatās kā demokrātijas bastions, brīvības lāpas nesējs un cilvēktiesību aizstāvis visā pasaulē, tieši pretēji. Tramps jau ir fundamentāli mainījis ASV tēlu un līdz ar to ir vājinājis ASV pozīcijas visur pasaulē.

³⁵ Gold, M., Narayanswamy, A. (December 9, 2016). Six donors that Trump appointed gave almost \$12 million with their families to back his campaign and the party. *Washington Post*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2016/12/09/the-six-donors-trump-appointed-to-his-administration-gave-almost-12-million-with-their-families-to-his-campaign-and-the-party/?utm_term=.4e655b082434

³⁶ Hootse, J. (September 02, 2016). The ‘Colossal Failure’ of Trump’s Mexico Visit. *Politico*. Izgūts no: <http://www.politico.com/magazine/story/2016/09/trump-mexico-visit-pena-nieto-failure-214211>

³⁷ Moskwa, W., Strzelecki, M. (November 18, 2016). Trump Conveys ‘Stay Calm’ Message to Poland Over NATO Angst. *Bloomberg*. Izgūts no: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-11-18/trump-call-has-polish-leader-reassured-over-european-security>

³⁸ Beaver, D., Stanley, J. (Feb. 7, 2017). Unlike all previous U.S. presidents, Trump almost never mentions democratic ideals. *The Washington Post*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/02/07/unlike-all-previous-u-s-presidents-trump-almost-never-mentions-democratic-ideals/?utm_term=.c2d63a21cdac

80% britu, 77% franču, 78% vāciešu uzskata, ka Tramps būs “slikts prezidents”.³⁹ Ne tikai Latvijas interesēs nav haotisks, neprognozējams ASV prezidents un līdz ar to arī neprognozējama ASV ārpolitika, tas satrauc visus ASV sabiedrotos.

Trampa centrālie ārpolitikas uzskati

ASV prezidenta uzskati ir svarīgi un tie ietekmē ārpolitiku, tādēļ ir nepieciešams no Latvijas interešu perspektīvas izvērtēt Donalda Trampa vīziju, kādai būtu jābūt ASV ārpolitikai, uzmanību pievēršot Trampa uzskatiem par Krieviju, kā arī viņa uzskatiem par ASV sabiedrotajiem, it īpaši NATO. Lai gan iekšpolitikā ASV prezidentu ierobežo Kongress, dažādas institūcijas, interešu grupas un Augstākā tiesa, ārpolitikā prezidentiem ir salīdzinoši brīvākas rokas. Saskaņā ar ASV konstitūciju, ASV prezidents nosaka valsts ārpolitikas kursu. Kongresa ietekme ārpolitikā ir relatīvi šaura. Tā izpaužas starptautisku līgumu ratificēšana un ASV budžeta, kas nepieciešams gan jaunām diplomātiskām iniciatīvām, gan militārām operācijām, apstiprināšanā. Neviens jautājums starptautiskajā politikā, kurš ir izgājis cauri visām ASV valsts iestādēm un nonācis līdz Baltajam namam, kurā ir nepieciešams prezidenta lēmums, nav vienkāršs. Līdz ar to prezidenta pieredze un uzskati ir vitāli svarīgi šādu lēmumu pieņemšanā. Arguments, ka ASV prezidenta vara ārpolitikā ir minimāla un Trampa radikālās iniciatīvas ārpolitikā ierobežos ASV institūcijas, neatbilst realitātei.

Plašs ārpolitikas pētnieku klāsts uzsver, ka prezidentu uzskati ietekmē viņu reakciju uz notikumiem pasaulē un ASV īstenoto ārpolitiku.⁴⁰ Piemēram, pēc Baraka Obamas iniciatīvas “pastiept roku”⁴¹ un uzlabot attiecības ar autoritārām valstīm sākās ASV – Krievijas attiecību “restarts”. Prezidenta uzskati it īpaši ir svarīgi negaidītu krīžu gadījumā, kad ASV prezidents ir vienīgā amatpersona, kas var pieņemt ātrus lēmumus, kā ASV reaģēt. ASV prezidenta Džordža Buša jaunākā reliģiskie uzskati ļoti iespējams bija faktors, kas viņam lika cīņu pret starptautisko terorismu pēc 11. septembra terora aktiem attēlot kā

³⁹ Brooks, R. (Jan. 30, 2017). 3 Ways to Get Rid of President Trump Before 2020. *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2017/01/30/3-ways-to-get-rid-of-president-trump-before-2020-impeach-25th-amendment-coup/>

⁴⁰ Saunders, E., N. (November 9, 2016). What a President Trump means for foreign policy. *Washington Post*. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/11/09/what-a-president-trump-means-for-foreign-policy/>

⁴¹ Phillips, M. (Jan 21, 2009). *President Barack Obama's Inaugural Address*. White House. Izgūts no: <https://www.whitehouse.gov/blog/2009/01/21/president-barack-obamas-inaugural-address>

cīņu starp labo un ļauno, nosaucot ASV pretiniekus par “ļauņuma asi.”⁴² Džordža Buša jaunākā reliģiskie uzskati arī ietekmēja viņa attiecības ar Putinu. Bušs bija kristietis, kurš par jaunu bija atradis savu ticību dievam. Vladimirs Putins to perfekti izmantoja pret Bušu, daloties visdrīzākais izdomātā stāstā par to, kā Putina māte viņam iedevusi krustiņu, kas ir vienīgais, kas palicis pāri pēc ugunsgrēka Putina lauku mājās. Tas pārliecināja Bušu: “Es ieskatījos viņa acīs. Es saskatīju, ka viņš ir ļoti tiešs un uzticams.”⁴³ To pēc šīs pirmās tikšanās ar Putinu 2001.gada jūnijā apgalvoja Bušs. Egocentrisko Trampu Putinam apvārdot un manipulēt visdrīzākais būtu vēl vieglāk. ASV prezidenta Donalda Trampa personība un uzskati ietekmēs ASV iekšpolitiku un arī ārpolitiku.

Lai gan Tramps daudzos jautājumos atkārtoti ir mainījis savus uzskatus, vairāki viņa ārpolitikas uzskati ir bijuši nemainīgi jau vairākus gadu desmitus. Šie centrālie Trampa ārpolitikas uzskati, kuri ir dziļi iesakņojušies, nav īpaši evolucionējuši un kas noteikti ietekmēs Trampa prezidentūru ir: **simpātijas pret autoritāriem līderiem, it īpaši Vladimiru Putinu, kritiska attieksme pret ASV aliansēm un pretestība brīvajai tirdzniecībai.** Visi trīs uzskati ir nelabvēlīgi Latvijai.

Simpātijas pret autoritāriem līderiem

ASV prezidentam Donaldam Trampam vienmēr ir simpatizējuši spēcīgi, autoritāri līderi. Vēl tālajā 1990. gadā pēc vizītes Maskavā intervijā žurnālam *Playboy* Tramps kritizēja PSRS vadītāju Mihailu Gorbačovu kā pārāk vāju līderi, kurš neizmanto “spēcīgu roku”. Šajā intervijā turpretim Tramps slavēja Kīnu, kura nesen bija brutāli apspiedusi protestus Tjanaņmeņas laukumā: “Viņi bija agresīvi, viņi bija briesmīgi, bet viņi tos [nemierus] apspieda ar spēku. Tas parāda spēka varu. Mūsu valsti patlaban uztver kā vāju.”⁴⁴ Trampa simpātijas pret spēcīgiem, autoritāriem līderiem nav mazinājušās. Viņš ir ne tikai atkārtoti izteicis komplimentus Krievijas prezidentam Vladimiram Putinam, bet slavējis arī citus brutālus diktatorus. Muamars Kadafi un Sadams Huseins varbūt bija “slikti,” bet pēc Trampa domām viņi ļoti labi tika galā ar teroristiem savās valstīs, tādēļ

⁴² Stramer, J. (May 2010). The Language of War: George W. Bush's Discursive Practices in Securitising the Western Value System in the 'War on Terror'. *At the Interface / Probing the Boundaries*; 2010, Vol. 64, 2.-6.lpp.

⁴³ Baker, P. (March 23, 2014). 3 Presidents and a Riddle Named Putin. *New York Times*. Izgūts no: <http://www.nytimes.com/2014/03/24/world/europe/3-presidents-and-a-riddle-named-utin.html#/>

⁴⁴ Plaskin, G. (March 14, 2016). Playboy Interview: Donald Trump (1990). *Playboy*. Izgūts no: <http://www.playboy.com/articles/playboy-interview-donald-trump-1990>

būtu bijis labāk, ja viņi būtu palikuši pie varas. Bašāra al Asada, kurš pilsoņu karā Sīrijā brutāli iznīcina opozīciju, “vadības stils”, pēc Trampa domām, “saņem 10” balles. Tramps pat ir uzteicis Ziemeļkorejas līderi Kimu Jong-un par labu darbu pārņemot un nostiprinot varu.⁴⁵ Saņemot par šiem izteikumiem kritiku, Tramps bieži vien ir daļēji atsaucis savus paziņojumus, bet parasti Trampa kritika autoritāru valstu līderiem iet kopā ar kādu komplimentu. Valsts, kura sevi sauc par brīvās pasaules līderi, prezidentam šādi izteikumi nepiedien.

Kopš ievēlēšanas ASV prezidenta amatā, Tramps jau ir paguvis vairākiem autoritāru valstu līderiem ir izteikt komplimentus, ko demokrātiskas valsts vadītājam nevajadzētu darīt. Filipīnu prezidents Rodrigo Duterte pārkāpj cilvēktiesības un atbalsta nāvessoda izpildi bez tiesas sprieduma. Viņš pēdējos mēnešos ir draudējis mazināt sadarbību ar ASV un tuvoties Ķīnai un Krievijai. Tramps telefona sarunā ar viņu teica: “Tu uztraucies par amerikāņu kritiku pret sevi. Tu dari visu lieliski, turpini tā.” Kad mēs tiksimies, “varbūt Tu varēsi dot ieteikumus vai divus, kā atrisināt šīs sasodītās problēmas [ASV].”⁴⁶ Kazahstānas prezidentu Nursultanu Nazarbajevu, kurš valsti vada arvien autoritārākā virzienā, ierobežojot preses un vēlēšanu brīvības, Tramps slavēja par “fantastiskajiem panākumiem, kurus var saukt par brīnumu”.⁴⁷ Pakistānas premjeram, Navazam Šarifam, kurš pēdējā laikā piekopj arvien agresīvāku ārpolitiku pret Indiju, Tramps solīja palīdzēt: “Es esmu gatavs un vēlos ieņemt tādu lomu, kādu tu vēlies, lai es ieņemu, un meklēt risinājumus aktuālām problēmām.”⁴⁸ Trampa savdabīgais runas stils, kurā nepārtraukti tiek izmantoti pārspīlējumi, Trampa vēlme izpatikt saviem sarunas biedriem, atstāt labu iespaidu, Trampa mētāšanās ar dažādiem nereāliem solījumiem pa labi un pa kreisi Trampam palīdzēja uzvarēt vēlēšanās. Starptautiskajās attiecībās šāds izteiksmes veids un izturēšanās ir kaitīga. Tas ne tuvu neatbilst tam, kā būtu jāved diplomātiskas sarunas, kurās katram izteiktajam vārdam ir svars.

⁴⁵ Keneally, M. (Jul 6, 2016). 5 Controversial Dictators and Leaders Donald Trump Has Praised. *ABC News*. Izgūts no: <http://abcnews.go.com/Politics/controversial-dictators-leaders-donald-trump-praised/story?id=40373481>

⁴⁶ Engel, P. (Dec. 11, 2016). Trump has shaken up decades of diplomacy with 4 phone calls. *Business Insider*. Izgūts no: <http://www.businessinsider.com/trump-diplomacy-phone-calls-2016-12>

⁴⁷ Telephone conversation with the United States President-elect Donald Trump President of the Republic of Kazakhstan. (30 November 2016). President of Kazakhstan mājas lapa. Izgūts no: http://www.akorda.kz/en/events/international_community/phone_calls/telephone-conversation-with-the-united-states-president-elect-donald-trump

⁴⁸ PR No. 298 PM Telephones President-Elect USA (November 30, 2016). Ministry of Information, Broadcasting and National Heritage. Izgūts no: <http://www.pid.gov.pk/?p=30445>

Simpātijas pret Krieviju

ASV prezidentan Donaldan Trampam simpatizē autoritāri līderi. Savas vēlēšanu kampaņas laikā un arī pēc uzvaras vēlēšanās viņš ir konsekventi atteicies kritizēt Krievijas prezidentu Vladimiru Putinu, kā arī Krievijas darbības Ukrainā un Sīrijā. Tramps, piemēram, nav atzinis, ka Krievija ir vainīga pie Malaizijas lidmašīnas MH17 notriekšanas Ukrainā.⁴⁹ Tieši pretēji. Krievijas invāziju Krimā Tramps ir raksturojis Krievijas kā “gudru” rīcību un ir gatavs “apsvērt” iespēju atzīt Krimu kā Krievijas daļu.⁵⁰ Trampa pozitīvais skatījums uz Krieviju nav nekas jauns. Jau pirms vēlēšanām, kad 2013. gadā Putins uzrakstīja rakstu *New York Times*, kurā viņš kritizēja ASV ārpolitiku un amerikāņu izredzētību (exceptionalism),⁵¹ Tramps nevis atbalstīja ASV, bet tvītoja: šis raksts ir “Krievijas meistardarbs un katastrofa ASV. Viņš [Putins] lasa lekciju mūsu prezidentam. Nekad mūsu valsts nav izskatījusies tik vāja.”⁵² Arī par Sīriju Tramps ir atteicies kritizēt Krieviju par brutālo cīņu pret nemierniekiem. Tā vietā Donalds Tramps vēlas sadarboties ar Krieviju Sīrijā un citur.⁵³ Kamēr ASV politiskā elite uztraucās par Krievijas centieniem ietekmēt ASV vēlēšanu rezultātus, vēlēšanu kampaņas laikā 2016. gada jūlijā Tramps aicināja Krieviju uzlauzt un nopludināt Klintones e-pastus.⁵⁴ Tramps pat ir atkārtoti izmantojis Krievijas propagandas kanāla Sputņik nepatiesus ziņu stāstus savā vēlēšanu retorikā: ka Obama un Klintone esot radījuši Islāma valsti, Google it kā cenzē sliktas ziņas par Hilariju Klintoni un ka Klintones ievēlēšana novestu pie 3. pasaules kara.⁵⁵ Visi šie stāsti parādījās Krievijas propagandas kanālos, pirms par tiem sāka runāt ASV prezidents Donalds Tramps. Kad Telekanāla FOX News žurnālists Bils O'Railijs jautājumā Trampam apgalvoja, ka “Putins ir slepkava”, prezidents Tramps steidzās aizstāvēt Putinu un kritizēt

⁴⁹ Kopan, T., Sciutto, J. (October 15, 2015). Donald Trump says Russia isn't to blame for MH17, despite evidence. *CNN*. Izgūts no: <http://edition.cnn.com/2015/10/14/politics/donald-trump-mh17-plane-russians/>

⁵⁰ Pager, T. (July 27, 2016). Trump to look at recognizing Crimea as Russian territory, lifting sanctions. *Politico*. Izgūts no: <http://www.politico.eu/article/donald-trump-to-look-at-recognizing-crimea-as-russian-territory-lifting-sanctions-putin/>

⁵¹ Putin, V., V. (Sept 11, 2013). A Plea for Caution from Russia. *New York Times*. Izgūts no: <http://www.nytimes.com/2013/09/12/opinion/putin-plea-for-caution-from-russia-on-syria.html>

⁵² Trump, D. [realdonaldtrump]. (Sep 12, 2013). Putin's letter is a masterpiece for Russia and a disaster for the U.S. He is lecturing to our President. Never has our Country looked so weak [Tvīts]. Izgūts no: <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/378102285001576448>

⁵³ Politico Staff. (October 20, 2016). Full transcript: Third 2016 presidential debate. *Politico*. Izgūts no: <http://www.politico.com/story/2016/10/full-transcript-third-2016-presidential-debate-230063>

⁵⁴ Parker, A., Sanger, D., E. (July 27, 2016). Donald Trump Calls on Russia to Find Hillary Clinton's Missing Emails. *New York Times*. Izgūts no: <http://www.nytimes.com/2016/07/28/us/politics/donald-trump-russia-clinton-emails.html>

⁵⁵ Applebaum, A. (October 28, 2016). Why is Trump suddenly talking about World War III? *Washington Post*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/why-is-trump-suddenly-talking-about-world-war-iii/2016/10/28/be44cc0e-9d24-11e6-a0ed-ab0774c1eaa5_story.html?utm_term=.8e0786ee1258

ASV: “Īr ļoti daudz slepkavu. Vai Tu domā, ka mūsu valsts ir tik nevainīga?”⁵⁶ Lai gan neskaitāmos jautājumos Tramps ir atkārtoti mainījis savas pozīcijas, Trampam vienmēr ir bijušas simpātijas pret Krieviju un tās nav mazinājušās.

Kamēr Pentagons uzskata, ka Krievija ir ASV primārais drauds, jo Krievija cenšas sabotēt ASV ārpolitikas centienus daudz kur pasaulē, it īpaši Tuvajos Austrumos, Tramps uz to tā nesaredz. Baltā nama mājas lapā nopublicētajās Trampa prezidentūras ASV ārpolitikas prioritātēs Islāma valsts ir centrālā ASV ārpolitikas prioritāte, kamēr par Krieviju tur nav minēts pat neviens vārds.⁵⁷ Tā vietā pēc ievēlēšanas Tramps un Putins ir atkārtoti izteikuši vēlmi uzlabot abu valsti savstarpējās attiecības un nepieciešamību sadarboties jautājumos, kur sakrīt abu valstu intereses. Piemēram, pirmajā telefona sarunā ar Putinu Tramps izteicās, ka “gaida spēcīgas un noturīgas attiecības ar Krieviju.”⁵⁸ Savā Ziemassvētku apsveikumā Putins izteica Trampam cerību, ka ASV un Krievija varēs sadarboties “konstruktīvā un pragmatiskā veidā”. Tramps šo Ziemassvētku apsveikumu no Vladimira Putina noraksturoja kā “ļoti jauku”: “Viņa domas ir tik pareizas... es ceru abas puses varēs tās realizēt, un mums nebūs jādodas citā virzienā.”⁵⁹ Janvāra vidū intervijā *The Times* Tramps paziņoja, ka vēlas noslēgt kaut kādu nekonkrētu darījumu ar Krieviju, pretī piedāvājot ASV sankciju atcelšanu. Šajā intervijā par Ukrainu Tramps neminēja ne vārda.⁶⁰ Telefona zvanā Vladimiram Putinam 28. janvārī, abi līderi vienojās “attīstīt Krievijas – ASV sadarbību uz konstruktīviem, taisnīgiem un abpusēji izdevīgiem pamatiem” un piekrita sadarboties plašā jautājumu klāstā, it īpaši cīņā pret starptautisko terorismu, konkrēti: koordinēt ASV un Krievijas cīņu pret Islāma valsti. Vienlaikus abi līderi piekrita nepieciešamībai “atjaunot abpusēji izdevīgas tirdzniecības un ekonomikas saiknes starp abu valstu biznesa kopienām...”⁶¹ Donalds Tramps konsekventi atkal un

⁵⁶ FoxNews.com. (February 07, 2017). Bill O'Reilly's exclusive interview with President Trump. Izgūts no: <http://www.foxnews.com/transcript/2017/02/07/bill-oreilly-exclusive-interview-with-president-trump/>

⁵⁷ White House. (n.d.) America First Foreign Policy. Izgūts no: <https://www.whitehouse.gov/america-first-foreign-policy>

⁵⁸ Walker, S., Borger, J. (November 15, 2016). Putin stresses cooperation in first phone call with president-elect Trump. *The Guardian*. Izgūts no: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/nov/14/vladimir-putin-donald-trump-phone-call>

⁵⁹ Wagner, J. (December 23, 2016). Trump shares a ‘very nice’ Christmas letter he received from Vladimir Putin. *Washington Post*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2016/12/23/trump-shares-a-very-nice-christmas-letter-he-received-from-vladimir-putin/?utm_term=.618a629570de

⁶⁰ Gove, M., Wright, O. (January 15, 2017). Donald Trump: I’ll do a deal with Britain. *The Times*. Izgūts no: <http://www.thetimes.co.uk/article/donald-trump-interview-brex-it-uk-trade-deal-theresa-may-phthbjmsw>

⁶¹ Telephone conversation with US President Donald Trump. (January 28, 2017). Izgūts no: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/53787>

atkal arī pēc kļūšanas par ASV prezidentu ir uzsvēris nepieciešamību sadarboties ar Krieviju.

Tramps ne tikai ignorē to, ka Krievija ar militāras agresijas palīdzību ir anektējusi neatkarīgas valsts – Ukrainas – teritoriju, bet arī Krievijas centienus iejaukties ASV demokrātijas procesā un ietekmēt ASV vēlēšanu rezultātus. Jau pirms vēlēšanām plašs klāsts ekspertu un iestāžu ziņoja par Krievijas centieniem ietekmēt ASV vēlēšanas, uzlaužot un nopludinot e-pastus, radot un izplatot viltus ziņas. Pēc prezidenta vēlēšanām CIP nāca klajā ar paziņojumu, ka Krievija ir aktīvi darbojusies pret Hilariju Klintoni un mēģinājusi palīdzēt Trampam vēlēšanās. Piemēram, Krievijas hakeri ir uzlauzuši gan Demokrātu, gan Republikāņu partijas⁶² iekšējo e-pastu saraksti, bet izvēlējās nopludināt tikai Demokrātu partijas e-pastus. Visu laiku Tramps, atšķirībā no Republikāņu kongresmeņiem, konstanti ir noliedzis jebkādu Krievijas iejaukšanos. Donalds Tramps “netic, ka viņi [Krievija] iejaucās”. CIP ziņojamam viņš neuzticas, jo “tie ir tie paši cilvēki, kuri teica, ka Sadamam Huseinam ir masu iznīcināšanas ieroči.”⁶³ Kad 29.decembrī Dzimtenes drošības departaments (Department of Homeland Security) un FIB publicēja detalizētu ziņojumu par Krievijas agresīvajām kiberaktivitātēm,⁶⁴ kam sekoja ASV atbildes sankcijas pret Krieviju un 35 Krievijas diplomātu izraidīšana,⁶⁵ Donalds Tramps paziņoja, ka pietiek uztraukties par Krieviju, “mūsu valstij ir laiks pāriet pie lielākām un labākām lietām”.⁶⁶ Pēc tikšanās 6. janvārī, kurā ASV izlūkdienesti informēja Trampu par to, ka Putins lika ietekmēt ASV prezidenta vēlēšanas par labu Trampam,⁶⁷ Tramps tvītoja:

Būt labās attiecībās ar Krieviju ir laba lieta, nevis slikta. Tikai “stulbi” cilvēki, vai muļķi varētu domāt, ka tas ir slikti. Mums ir pietiekami daudz problēmu bez šīs. Kad es būšu prezidents, Krievija mūs respektēs daudz

⁶² Volz, D., Landay, J. (Jan 10, 2017). Russia hacked Republican state campaigns but not Trump's: FBI head. *Reuters*. Izgūts no: <http://www.reuters.com/article/us-usa-russia-cyber-rnc-idUSKBN14U2DD>

⁶³ Sanger, D., E., Shane, S. (Dec 9, 2016). Russian Hackers Acted to Aid Trump in Election, U.S. Says. *New York Times*. Izgūts no: <http://www.nytimes.com/2016/12/09/us/obama-russia-election-hack.html>

⁶⁴ NCCIC., FBI. (December 29, 2016). *Grizzly Steppe – Russian Malicious Cyber Activity*. Izgūts no: https://www.us-cert.gov/sites/default/files/publications/JAR_16-20296A_GRIZZLY%20STEPPE-2016-1229.pdf

⁶⁵ Geller, E., Bennett, C. (Dec 29, 2016). White House sanctions Russia over election hacks. *Politico*. Izgūts no: <http://www.politico.eu/article/white-house-sanctions-russia-over-election-hacks/>

⁶⁶ Smith, A. (December 30, 2016). Trump on Russia sanctions: Time to move on, but I'll meet with intelligence agencies anyway. *Business Insider*. Izgūts no: <http://www.businessinsider.com/trump-russia-sanctions-response-2016-12>

⁶⁷ Intelligence Community Assessment Office of the Director of National Intelligence, National Intelligence Council. (January 6, 2016) *Background to “Assessing Russian Activities and Intentions in Recent US Elections”*: *The Analytic Process and Cyber Incident Attribution*. Izgūts no: https://www.dni.gov/files/documents/ICA_2017_01.pdf

vairāk nekā tagad, un abas valstis, iespējams, sadarbosies, lai atrisinātu
daudzas lielās un aktuālās problēmas un jautājumus PASAULĒ!⁶⁸

Visas 17 ASV valsts drošības aģentūras ir paziņojušas, ka Krievija ir centusies
ietekmēt ASV vēlēšanu rezultātu. Tramps to absolūti ignorē un vēlas labas attiecības ar
Krieviju.

Tomēr Donalds Tramps Krievijai piedāvā ne tikai pragmatisku sadarbību un
agresijas Ukrainā, kā arī Sīrijā piedošanu un aizmiršanu. Vienlaikus Tramps pauž Krievijai
ļoti labvēlīgu pasaules skatījumu. Donalds Tramps, vismaz savos izteikumos, piekrīt
Krievijas pasaules skatījumam, ka pasaules kārtība, kas izveidojusies pēc Aukstā kara, ir
jāmaina. Globalizācija, brīvais tirgus, iekļaujošas liberālās vērtības Trampa skatījumā nav
pareizais ceļš ASV, tieši tāpat kā tas Putina skatījumā nav pareizais ceļš Krievijai. Abu
valstu prezidentu līdzīgais skatījums uz pasauli ir vēl viens pamats uztraukumam par
iespējamu Krievijas un ASV tuvināšanos.

Trampa uzskatus par Krieviju un arī Trampa ārpolitiku, iespējams, ietekmē plašs
attiecību tīkls starp Trampu un Krievijas oligarhiju. Kopš 80. gadiem Tramps un viņa
ģimenes locekļi ir guvuši peļņu no savām saiknēm ar Krievijas oligarhiem. Oligarhiem,
kuri Krievijā ir atkarīgi no Putina režīma labvēlības. Pētnieciskais žurnālists Džeimss
Henrijs ir plaši aprakstījis Trampa saiknes ar Krievijas oligarhiem, secinot, ka Trampam ir
“tiešas un netiešas saiknes ar plašu Krievijas un bijušās padomju savienības gangsteru,
oligarhu, krāpnieku un kleptokrātu tīklu”.⁶⁹ Trampa saistību tīkls ar Krievijas oligarhiem ir
garš, sarežģīts un šokējošs. Piemēram, Krievijas mafijas loceklis Anatolijs Golubčiks no
Trampa torņa 51. stāva vadīja nelegālu azartspēļu tīklu, par ko viņu 2014. gadā notiesāja.
Trampam, kurš ir atkārtoti bankrotējis, ir bijusi ļoti izdevīga Krievijas oligarhu nauda, kas
palīdzēja finansēt viņa biznesa avantūras. Līdz ar to

“Donalds Tramps ir arī pavadījis dekādes kultivējot dažāda veida
augstākā līmeņa attiecības ar Krieviju un FSB [Federālo drošības
dienestu]. Dažādas publiskas un privātas augstākā līmeņa Krievijas

⁶⁸ Trump, D. [realdonaldtrump]. (Jan 7, 2017). Having a good relationship with Russia is a good thing, not a bad thing. Only "stupid" people, or fools, would think that it is bad! We have enough problems around the world without yet another one. When I am President, Russia will respect us far more than they do now and both countries will, perhaps, work together to solve some of the many great and pressing problems and issues of the WORLD! [Tvīti] Izgūts no:
<https://twitter.com/realDonaldTrump/status/817748207694467072>
<https://twitter.com/realDonaldTrump/status/817750330196819968>
<https://twitter.com/realDonaldTrump/status/817753083707015168>

⁶⁹ Henry, J. S. (December 19, 2016). The curious world of Donald Trump's Private Russian Connections. *The American Interest*. Izgūts no: <http://www.the-american-interest.com/2016/12/19/the-curious-world-of-donald-trumps-private-russian-connections/>

figūras tieši tāpat ir pavadījušas dekādes kultivējot viņu. Ne tikai kā biznesa partneri, bet kā “noderīgo idiotu”.⁷⁰

Pati Trampa ģimene ir atzinusi plašās saiknes ar Krieviju. Saskaņā ar Trampa dēla Donalda Trampa juniora, Trampa Organizācijas attīstības un iegādes daļas viceprezidenta, izteikumiem 2008. gadā: “Krievi sastāda diezgan neproporcionālu īpatsvaru daudzos mūsu aktīvos. ... Mums ienāk daudz naudas no Krievijas.”⁷¹ Līdz ar to Trampa atteikšanās publiskot detalizētu informāciju par savām finansēm, ko pēdējās desmitgadēs ir veicis ikviens ASV prezidents, tikai pastiprina aizdomas par Krievijas naudas ietekmi Trampa uzņēmumos un uzskatos.

Trampa atteikšanās kritizēt Krieviju, runas par sadarbību abu valstu starpā, kā arī Trampa saiknes ar Krievijas oligarhiem rada pamatu runām par iespējamu jaunu pragmatisku ASV un Krievijas attiecību “restartēšanu”. Bijušais NATO ģenerālsekretārs Anders Fogs Rasmussens brīdināja, ka “Krimas aneksijas atzīšana nozīmēs, ka mēs esam atmetuši ar roku likumos balstītai starptautiskajai kārtībai”. Viņa priekštecis Jāps de Hops Shēfers (Jaap de Hoop Scheffer) ir uzsvēris: “Ja mēs pieņemtu Krimas aneksiju, tā būtu pirmā reize kopš otrā pasaules kara beigām, kad robežas tiek mainītas ar spēka palīdzību.” Tas radītu precedentu un dotu Krievijai iespaidu, ka Krievija var paplašināt ietekmes sfēru reģionā, ko tā uzskata par tuvo pierobežu (near abroad), pagaidīt laiciņu, un ASV atzīs Krievijas ietekmes sfēru.⁷² Vērtējot Trampa izteikumus par Krieviju, viņš ir vislabvēlīgāk pret Krieviju noskaņotais ASV prezidents kopš Aukstā kara sākuma. Donalds Tramps nerunā par Minskas vienošanās ievērošanu un nav izteicis nekādu atbalstu Ukrainai, tieši pretēji. Tramps savos izteikumos ir apliecinājis gatavību aizmirst un piedot Krievijas pēdējo gadu agresīvo ārpolitiku. Ja Trampa izteikumi materializēsies, jauns attiecību “restarts” ar Krieviju pie pašreizējās drošības situācijas Centrālajā un Austrumeiropā nebūtu labvēlīgs Latvijas interesēm.

⁷⁰ Henry, J. S. (December 19, 2016). The curious world of Donald Trump's Private Russian Connections. *The American Interest*. Izgūts no: <http://www.the-american-interest.com/2016/12/19/the-curious-world-of-donald-trumps-private-russian-connections/>

⁷¹ Hamburger, T., Helderman, R. S. Birnbaum, M. (June 17, 2016). Inside Trump's financial ties to Russia and his unusual flattery of Vladimir Putin. *Washington Post*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/politics/inside-trumps-financial-ties-to-russia-and-his-unusual-flattery-of-vladimir-putin/2016/06/17/dbdcaac8-31a6-11e6-8ff7-7b6c1998b7a0_story.html?utm_term=.ce1c5d6440ed

⁷² Borger, J. (November 16, 2016). Ex-Nato leaders call for extraordinary meeting with Donald Trump. *The Guardian*. Izgūts no: <https://www.theguardian.com/world/2016/nov/16/ex-nato-leaders-extraordinary-meeting-donald-trump>

Kritiska attieksme pret ASV sabiedrotajiem

Trampam nekad nav paticis, ka ASV pārmērīgi atbalsta sabiedrotos, nodrošinot, pēc Trampa domām, “apmaksājot” par savu sabiedroto drošību. Jau 1987. gadā Tramps par gandrīz 100 000 ASV dolāriem nopirka veselu lapu *New York Times*, *Washington Post* un *Boston Globe* ar mērķi izklāstīt savus ārpolitikas uzskatus. Reklāmraksts galvenokārt fokusējās uz to, “kādēļ Amerikai vajadzētu pārstāt apmaksāt aizsardzību valstīm, kuras var pašas atļauties sevi aizsargāt”. Šī reklāmraksta pamata tēzes ir identiskas Trampa pēdējā gada ārpolitikas runām:

Dekādes Japāna un citas valstis ir izmantojušas ASV. ... Kādēļ šīs valstis nemaksā ASV par cilvēku dzīvībām un miljardiem dolāru, ko mēs zaudējam, aizsargājot viņu intereses? ... Pasaule smejas par Amerikas politiķiem, kad mēs aizsargājām kuģus, kuri mums nepieder, kas pārvadā naftu, kura mums nepieder, sabiedrotajiem, kuri mums nepalīdz. ... Palīdzēsim mūsu zemniekiem, mūsu slimniekiem, mūsu bezpajumtniekiem... Liksim maksāt bagātajām valstīm, nevis Amerikai. Samazināsim mūsu lielos deficītus, samazināsim nodokļus, ļausim Amerikas ekonomikai augt bez drošības apmaksāšanas valstīs, kuras var viegli atļauties maksāt ASV par viņu brīvības aizsargāšanu.⁷³

Arī citās runās un intervijās Tramps pēdējos gandrīz 30 ir nemainīgi paudis šādus uzskatus.⁷⁴ Ideja, ka ASV šaurām valsts interesēm, nevis globālam koplabumam, jābūt pirmajā vietā, ir bijusi nemainīgs Trampa uzskats gadu desmitiem.

Kopš Otrā pasaules kara visi ASV prezidenti ir uzskatījuši, ka ASV tikai iegūst no aktīvas ASV ārpolitikas un starptautiskās valstu sistēmas vadīšanas, hegemoniskas dominēšanas starptautiskajā sistēmā. Tramps tā nedomā. Tramps nesaskata ASV izveidotās pasaules kārtības un plašās alianšu sistēmas stratēģisko vērtību. Tramps nedomā, ka multilaterālisms – sadarbība ar citām valstīm un starptautiskām organizācijām – ļauj ASV vieglāk īstenot savu ārpolitiku. Nedomā, ka ASV klātbūtne konfliktreģionos garantē stabilitāti un mieru ne tikai pārējai pasaulei, bet arī ASV. Tā vietā Tramps domā biznesa kategorijās un definē ASV intereses ļoti šauri. Tramps vēlas taupīt ASV nodokļu

⁷³ Ben-Meir, I. (Jul. 11, 2015). That Time Trump Spent Nearly \$100,000 On an Ad Criticizing U.S. Foreign Policy in 1987. Izgūts no: https://www.buzzfeed.com/ilanbenmeir/that-time-trump-spent-nearly-100000-on-an-ad-criticizing-us?utm_term=.bczVeb1Ex#.gvRWVwG0K

⁷⁴ Weinstein, J. (July 31, 2015). The Message Trump Has Consistently Promoted For Three Decades: America Needs A Master Negotiator. Izgūts no: <http://dailycaller.com/2015/07/31/the-consistent-message-trump-has-promoted-for-three-decades-america-needs-a-master-negotiator/#ixzz4T0D1k3yr>

maksātāju naudu. Pēc viņa domām, ASV pārāk daudz iesaistās visur pasaulē, rūpējoties par drošību bagātās, attīstītās, industriālās valstīs, tērējot “miljards dolāru dienā” un par to pretī nesaņemot “absolūti neko”.⁷⁵ Tādēļ, pēc Trampa domām, ASV sabiedrotajiem, tai skaitā NATO valstīm, pašiem ir jāmaksā vairāk par savu drošību, vai arī “ASV jābūt gatavām ļaut šīm valstīm pašām aizstāvēt sevi”.⁷⁶ Tramps visu vēlēšanu gaitu konsekventi ir bijis kritisks pret Baltijas valstu drošības garantu – NATO aliansi. Arī pēc vēlēšanām, janvāra vidū intervijā *The Times*, viņš nemainīgi atkārtoja savu uzskatu, ka “NATO ir novecojis” un daudzas NATO valstis “nemaksā, kas viņām būtu jāmaksā, kas... ir ļoti negodīgi pret Savienotajām Valstīm”.⁷⁷

Kamēr ASV prezidents Tramps aizstāv Krieviju un Vladimīru Putinu, viņš atkārtoti ir veltījis skarbus vārdus tuvākajiem ASV sabiedrotajiem. Tramps ir atkārtoti uzsvēris, ka piespiedīs Meksiku apmaksāt sienu, ko Tramps vēlas celt uz Meksikas robežas. Šie Trampa paziņojumi ir sarežģījuši ASV attiecības ar vienu no tuvākajiem ASV sabiedrotajiem. Tramps ir kritizējis pat Austrāliju par nelegālo imigrantu uzņemšanas līgumu, ko ASV ir noslēgusi ar šo valsti. Telefona sarunu ar Austrālijas premjeru Malkolmu Turnbulu Tramps esot raksturojis kā “nesalīdzināmi vissliktāko sarunu”, salīdzinot ar citiem valstu vadītājiem.⁷⁸ Donalds Tramps atbalsts Brexit, Marinai Lepēnai Francijā un citiem politiskajiem spēkiem, kas vēlas kardināli reformēt Eiropas Savienību, ir radījis pamatotu satraukumu ES valstīs. Tas ir licis Eiropadomes prezidentam Donaldam Tuskam ierindot ASV starp ES aktuālajiem izaicinājumiem līdzās Krievijai: “Pārmaiņas Vašingtonā nostāda Eiropas Savienību grūtā situācijā; jaunā administrācija apšaubā pēdējo 70 gadu ASV ārpolitiku”.⁷⁹

Šī Trampa “Amerika pirmā” ārpolitikas vīzija ir atkāpe no ierastajiem ASV prezidentu uzskatiem. Lai gan Trampa izteikumi brīžiem izklausās pēc izolacionisma, Tramps nevēlas, lai ASV pilnība aizietu no pasaules skatuves. ASV būtu jāsamazina sava loma starptautiskajā sistēmā, bet ASV būtu aktīvi jāiesaistās situācijās, kad centrālās ASV

⁷⁵ Republican Candidates Debate in Miami, Florida. (March 10, 2016). The American Presidency Project. Izgūts no: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=115148>

⁷⁶ Donald Trump. (April 27, 2016). Donald J. Trump Foreign Policy Speech. Trump: Make America Great Again. Izgūts no: <https://www.donaldjtrump.com/press-releases/donald-j.-trump-foreign-policy-speech>

⁷⁷ Gove, M. (January 15, 2017). ‘Brexit will be a great thing... you were so smart to get out.’ *The Times*. Izgūts no: <http://www.thetimes.co.uk/edition/news/brexit-will-be-a-great-thing-you-were-so-smart-to-get-out-09gp9z357>

⁷⁸ Cohen, R. (Feb. 2, 2017). United States to Australia: Get Lost. *New York Times*. Izgūts no: <https://www.nytimes.com/2017/02/02/opinion/united-states-to-australia-get-lost.html>

⁷⁹ Kanter, J. (Jan. 31, 2017). Trump Threatens Europe’s Stability, a Top Leader Warns. *New York Times*. Izgūts no: https://www.nytimes.com/2017/01/31/world/europe/trump-european-union-donald-tusk.html?mtref=foreignpolicy.com&gwh=E334E2F234943EF01B461F861FABC19B&gwt=pay&_r=0

intereses ir apdraudētas. Tādēļ Trampa ārpolitikas vīziju var raksturot kā izteikti unilaterālu. Viņam galvenās ir ASV vēlmes un intereses, nevis multilaterāla sadarbība ar sabiedrotajiem un starptautiskajām organizācijām: “Gan mūsu draugiem, gan ienaidniekiem savas nacionālās intereses ir svarīgākas par mūsu [ASV interesēm] un mums, esot godīgiem pret viņiem [citām valstīm], jādara tas pats.”⁸⁰ Trampam sabiedrotie un starptautiskās organizācijas ir svarīgas tikai, ja tās ir noderīgas un var palīdzēt ASV interesēm.

Globālas intereses, demokrātijas un cilvēktiesību vērtības Trampa transakcionālajā pieejā ārpolitikā nav būtiskas: Lībijā “mēs būtu daudz labākā situācijā, ja Kadafi būtu pie varas patlaban.” Sadams Huseins un Kadafi “vismaz nogalināja teroristus” paši.⁸¹ Tramps pragmatiski sadarbosies ar demokrātiskām un autoritārām valstīm, kad šīs valstis varēs palīdzēt ASV iegūt, ko tā vēlas. Piemēram, Ukraina Trampam neko nevar piedāvāt un Ukrainā nav nekādu tiešu ASV valsts interešu, tādēļ Tramps savā vēlēšanu kampaņā nav nemaz runājis par atbalstu Ukrainai cīņā ar Krieviju. Tieši pretēji, Tramps panāca punkta par letāla bruņojuma piegādēm Ukrainai izslēgšanu no Republikāņu partijas platformas.⁸² Arī citos ārpolitikas jautājumos Trampa uzskatos dominē pragmatisms, nevis vērtības.

Trampa “Amerika pirmā” ārpolitikas platforma vēlas fokusēties uz iekšpolitiku, samazināt ASV lomu starptautiskajās attiecībās un aizstāvēt galvenokārt tikai ASV valsts intereses. Demokrātijā, cilvēktiesībās un citās liberālās vērtībās balstītās, ASV izveidotās starptautiskās pasaules kārtības uzturēšana nav Trampa dienas kārtībā. Aktīva palīdzība sabiedrotajiem, sabiedroto domu ņemšana vērā arī nav. Tikai šauri definētas ASV valsts intereses ir Trampa galvenā prioritāte. Nevienš ASV prezidents kopš Otrā pasaules kara nav pārstāvējis tādus uzskatus, kādus pārstāv Donalds Tramps. Latvijas interesēs ir ASV, kas turpina spēlēt aktīvu lomu starptautiskajā valstu sistēmā, garantē drošību un stabilitāti Centrālajā un Austrumeiropā. Trampa piedāvātā ASV ārpolitikas vīzija rada pamatu satraukumam Latvijā un citiem ASV sabiedrotajiem, ne tikai šajā reģionā, bet arī citur pasaulē.

⁸⁰ Donald Trump. (April 27, 2016). Donald J. Trump Foreign Policy Speech. Trump: Make America Great Again. Izgūts no: <https://www.donaldjtrump.com/press-releases/donald-j.-trump-foreign-policy-speech>

⁸¹ Republican Candidates Debate in Houston, Texas. (February 25, 2016). The American Presidency Project. Izgūts no: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=111634>

⁸² Rogin, J. (July 18, 2016) Trump campaign guts GOP's anti-Russia stance on Ukraine. *Washington Post*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/trump-campaign-guts-gops-anti-russia-stance-on-ukraine/2016/07/18/98adb3b0-4cf3-11e6-a7d8-13d06b37f256_story.html?utm_term=.7ece0dc9da16

Nepatika pret brīvo tirdzniecību

Donalds Tramps ir kritisks pret brīvo tirdzniecību un aizstāv protekcionismu, pat tirdzniecības barjeru ieviešanu, lai palīdzētu ASV ražotājiem un lai novērstu darbavieta aizplūšanu uz citām valstīm. Šāda ārpolitika, pēc Trampa domām, ļaus “atjaunot ASV finanšu neatkarību un spēku”.⁸³ Arī daudzpusēji brīvās tirdzniecības līgumi ASV nav izdevīgi. ASV būtu jāslēdz divpusēji tirdzniecības līgumi, jo tādā veidā ASV var iegūt vairāk.⁸⁴ Radikālāko Trampa priekšlikumu īstenošana, ievedumtas tarifu ieviešana, robežu aizvēršana brīvai preču plūsmai uz ASV, var likt citām valstīm arī sākt aizvērt savus tirgus. Tas sadārdzinātu importa preces ASV un visā pasaulē un būtu pretrunā ar pēdējo gadu desmitu globalizācijas tendencēm, kas ļāvušas atvieglot starptautisko tirdzniecību.

Lai gan vēl arvien Trampa ārpolitikas pozīcija nav skaidra par lielāko daļu starptautiskās dienas kārtības jautājumu, vienā jautājumā Tramps ir bijis konsekvents un jau ir īstenojis savus pirmsvēlēšanu solījumus. Tramps ir kritisks pret globalizāciju un brīvo tirdzniecību, jo tā atņem darbus amerikāņiem. Viens no Trampa kritikas konkrētākajiem mērķiem viņa vēlēšanu kampaņā bija Trans-Klusā okeāna partnerības (Trans Pacific Partnership, jeb TPP) brīvās tirdzniecības līgums. Tramps jau otrajā savas prezidentūras dienā pārtrauca ASV dalību TPP līguma slēgšanas sarunās. Šī līguma mērķis bija samazināt ievadumtas tarifus, kā arī vienādot spēles noteikumus visiem spēlētājiem, ierobežojot valsts iejaukšanos ekonomikā, piemēram, samazinot dotācijas valstij piederošām kompānijām, kā arī ieviešot vienotus darbinieku tiesību un vides aizsardzības standartus. Tramps uzskata, ka šis līgums “stiprinās Āzijas ekonomikas, atņemot darbu amerikāņiem”.⁸⁵ Tādēļ viņš pārtrauca darbu pie šī līguma noslēgšanas.

Atteikšanās no TPP noslēgšanas, neliekot neko vietā, pārtrauc ilgtermiņa ASV stratēģiju Āzijas-Klusā okeāna reģionā un ir smags trieciens ASV sabiedrotajiem. TPP stratēģiskā līmenī bija plānots kā Baraka Obamas “stratēģiskās pārorientēšanās” uz Āziju ekonomiskais pīlārs, kas ļautu ASV balansēt Ķīnas ekonomikas dominējošo pozīciju šajā reģionā. Citējot ASV prezidentu Baraku Obamu: TPP mērķis bija ļaut “ASV, nevis valstīm kā Ķīna, rakstīt” spēles noteikumus reģionā.⁸⁶ Šī līguma atcelšana ir smags trieciens ASV

⁸³ Donald Trump. (April 27, 2016). Donald J. Trump Foreign Policy Speech. Trump: Make America Great Again. Izgūts no: <https://www.donaldjtrump.com/press-releases/donald-j.-trump-foreign-policy-speech>

⁸⁴ CBS News (Jan. 23, 2017). White House briefing by Sean Spicer - full transcript. Izgūts no: <http://www.cbsnews.com/news/sean-spicer-press-conference-transcript-jan-23-2017/>

⁸⁵ Berkshire Miller, J. (Nov 23, 2016). Is There Anyone in Asia Who Still Trusts America? *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/11/23/is-there-anyone-in-asia-who-still-trusts-america/>

⁸⁶ Obama, B. (May 2, 2016). President Obama: The TPP would let America, not China, lead the way on global trade. *Washington Post*. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/opinions/president-obama->

sabiedrotajiem reģionā, kas pasliktina ASV stratēģiskās pozīcijas reģionā. Tas pasliktina arī ASV attiecības ar šī līguma tapšanā iesaistītajām valstīm, jo ASV un pārējās 11 valstis, kuras strādā pie šī līguma, ir tajā ieguldījušas politisko kapitālu un smagu darbu jau kopš Buša administrācijas beigu perioda. Piemēram, Singapūras Premjerministrs Lī Gsiens Longs par šo Trampa soli komentē: TTP līguma tapšanā uz spēles likta “ASV kā sabiedrotā uzticamība. Kā kāds vēl var Jums tagad uzticēties?”⁸⁷ Tramps šauru ASV valsts interešu dēļ – centienu nosargāt ASV darba vietu aizplūšanu – ir gatavs kaitēt ASV sabiedrotajiem un pasliktināt ASV pozīcijas Āzijas-Klusā okeāna reģionā.

Vēl vairāk TPP atcelšana spēlē par labu Ķīnai, kas ir lielākā ekonomika reģionā un kura arī cenšas palielināt savu ietekmi. Ķīna pēdējos gados ir sākusi darbu pie Reģiona visaptverošo ekonomikas partnerattiecību nolīguma, kas būs Ķīnas brīvās tirdzniecības līgums ar šī reģiona valstīm, izveidojusi Āzijas Infrastruktūras investīciju banku, Vienas jostas viena ceļa tirdzniecības infrastruktūras iniciatīvu – visas šīs iniciatīvas ir ar mērķi palielināt Ķīnas tirdzniecības saiknes un iespējas šajā reģionā, palielināt Ķīnas eksportu un līdz ar to arī palielināt Ķīnas ietekmi. Trampa ASV interešu šaurā interpretācija – viņa vēlme nosargāt darbavietas ASV – nav stratēģiska pieeja ārpolitikai. Tramps nesaskata ASV stratēģiskās intereses Āzijas-Klusā okeāna reģionā, vai arī ir gatavs upurēt ASV plašākas reģionālās intereses šauru ASV iekšpolitisku interešu vārdā.

Donalda Trampa kritiskā attieksme pret brīvās tirdzniecības līgumiem un šauri interpretētu ASV interešu likšana pašā pirmajā vietā noved pie ASV sabiedroto pamešanas un pat pie atteikšanās no ASV globālām stratēģiskām interesēm. Līdzīgi Tramps vēlas pārskatīt Ziemeļamerikas brīvās tirdzniecības līgumu (North American Free Trade Agreement jeb NAFTA). Trampa preses sekretārs preses konferencē pēc TTP atcelšanas atkārtoti uzsvēra, ka Trampa administrācija vēlas slēgt divpusējus tirdzniecības līgumus ar citām valstīm, jo tas dodot ASV labākas vienošanās pozīcijas, nevis daudzpusējas vienošanās.⁸⁸ Tas un Trampa kritiskā attieksme pret brīvo tirdzniecību nozīmē, ka ASV un ES Transatlantiskās tirdzniecības un investīciju partnerības (TTIP) līguma noslēgšana arī var tikt apdraudēta. Lai gan brīvā tirdzniecība palielina konkurenci un ir jomas, kurās pieaugošas konkurences rezultātā cilvēki zaudē darbu, ASV, ES un arī Latvija ilgtermiņā tikai iegūtu no brīvās tirdzniecības, ekonomikām pārstrukturējoties un kļūstot efektīvākām.

the-tpa-would-let-america-not-china-lead-the-way-on-global-trade/2016/05/02/680540e4-0fd0-11e6-93ae-50921721165d_story.html?utm_term=.da008694cf93

⁸⁷ Berkshire Miller, J. (Nov 23, 2016). Is There Anyone in Asia Who Still Trusts America? *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/11/23/is-there-anyone-in-asia-who-still-trusts-america/>

⁸⁸ CBS News (Jan. 23, 2017). White House briefing by Sean Spicer - full transcript. Izgūts no: <http://www.cbsnews.com/news/sean-spicer-press-conference-transcript-jan-23-2017/>

Donalds Tramps par TTIP neko konkrētu līdz šim nav izteicies, tomēr arī šī līguma noslēgšana būtu pretrunā ar Trampa kritiku brīvajai tirdzniecībai un viņa bailēm, ka ārzemnieki atņems darbus ASV.

Krievijai tīkama administrācija?

Trampam nav nekādas pieredzes starptautiskajās attiecībās un viņam trūkst vienkāršu pamatzināšanu par daudziem starptautiskās dienas kārtības jautājumiem. Starptautiskā diplomātija nav “izdevīga darījuma noslēgšana”, kas ir Trampa ierastā atbilde uz jautājumu, kā risināt pasaules problēmas. Tomēr Tramps vienlaikus līdz galam neuzticas ASV institūcijām. Viņš, piemēram, ir atteicies no CIP sagatavotajiem augstākās kvalitātes un augstākās slepenības “ikdienas” ziņojumiem par starptautisko situāciju. Viņš šādus ziņojumus sākotnēji saņēma tikai vienu reizi nedēļā, kas ir daudz retāk kā iepriekšējie ASV prezidenti, un ir izteicies, ka “es saņemu [šos ziņojumus], kad man tos vajag... es esmu tā kā ļoti gudrs cilvēks... man nevajag vienu un to pašu dažādos vārdos teikt katru dienu nākamās astoņus gadus”.⁸⁹ Galu galā Tramps, saskaroties ar pret viņu vērsto kritiku par atteikšanos saņemt šos klasificētos ziņojumus, kārtējo reizi mainīja domas un piekrita saņemt klasificētos “ikdienas” ziņojumus trīs reizes nedēļā.⁹⁰ Tomēr tādēļ Trampam, iespējams, vēl vairāk kā citiem ASV prezidentiem iekšpolitikā un arī ārpolitikā būs jāpaļaujas arī uz atslēgas cilvēkiem savā administrācijā, jo viņam ne tikai trūkst pieredzes ārpolitikā, viņš arī nevēlas to iegūt.

Divi galvenie spēlētāji ASV ārpolitikas veidošanā ir Valsts sekretārs un Nacionālās drošības padomnieks. Salīdzinoši mazāk svarīgs spēlētājs ārpolitikas veidošanā ir arī Aizsardzības sekretārs. Pagaidām gan vēl nav iespējams paredzēt, kura no šīm amatpersonām spēlēs galveno lomu Trampa administrācijā. Gan Džordžs Bušs juniors, gan Baraks Obama koncentrēja ārpolitikas koordinēšanu Baltajā namā un līdz ar to Nacionālās drošības padomnieks spēlēja svarīgāku lomu par Valsts sekretāru.⁹¹ Trampa pirmais

⁸⁹ Savaransky, R. (Dec 11, 2016). Trump on intelligence briefings: 'I get it when I need it'. *The Hill*. Izgūts no: <http://thehill.com/homenews/campaign/309840-trump-on-intelligence-briefings-i-get-it-when-i-need-it>

⁹⁰ Tamkin, E. (Dec 15, 2016). Trump Agrees to More Intel Briefings ... Just Not Every Day. *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/12/15/trump-agrees-to-more-intel-briefings-just-not-every-day/>

⁹¹ Kravlev, N. (Oct 1, 2015). Do Presidents Trust the Foreign Service? *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2015/10/01/foreign-service-state-department-obama/>

Nacionālās drošības padomnieks Maikls Flinns bija izteikti pozitīvi noskaņots pret Krieviju un līdz ar to nebija izdevīgs Baltijas valstīm. Otrais Nacionālās drošības padomnieks ģenerālleitnants Herberts Makmāsters ir daudz izdevīgāks. Savukārt Valsts sekretāra Reksa Tilerona (Rex Tillerson) pozitīvās attiecības ar Putinu ir pretrunā ar viņa kritiskajiem izteikumiem, tādēļ grūti prognozēt, kādu ārpolitiku viņš īstēnos.

Trampa Valsts sekretāra amatam izraudzītais Rekss Tilerons ir enerģētikas giganta Exxon Mobil vadītājs ar plašu pieredzi darījumu slēgšanā un investīciju veikšanā daudzās pasaules valstīs. Darījumu slēgšana gan nav tas pats, kas diplomātija, un Tileronam tāpat kā Trampam nav nekādas pieredzes ne valsts pārvaldē, ne ārpolitikā, ne diplomātijā. Vienlaikus viņa karjera enerģētikas sektorā nozīmē arī ciešas saiknes ar vairāku autoritāru valstu vadītājiem, tostarp Krieviju, kurā Exxon Mobil sadarbojās ar Krievijas valsts kontrolēto naftas milzi Rosneft. Tilerons ir strādājis ar Krieviju kopš PSRS sabrukuma un ir izveidojis ciešas saiknes ar Kremļa vadību, tostarp personīgas un draudzīgas attiecības ar Krievijas prezidentu Vladimiru Putinu, ar kuru viņš ir pavadījis stundas, cenšoties vienoties par milzīgiem Exxon investīciju projektiem Krievijā.⁹² Kremlis 2013. gadā apbalvoja Tileronu ar Draudzības ordeni par godu Tilerona ieguldījumam darījumā ar Rosneft, kurš deva Exxon Mobile piekļuvi Krievijas Arktiskajiem naftas laukiem un Rosneft prefī saņēma iespēju ieguldīt Exxon. Tilerons kā Exxon Mobil vadītājs kritizēja pret Krieviju vērstās ASV sankcijas, jo tās traucēja kompānijas vēlmei investēt Krievijā. Pēc sankciju ieviešanas Tilerona vadītajam Exxon Mobil bija jāaptur vairākus daudz miljardu vērtus projektus Krievijā.⁹³ Tomēr sankcijas neapturēja viņa centienus sadarboties ar Krieviju. Vismaz viens Exxon Mobil investīciju projekts Krievijā tika noslēgts pat pēc Krievijas agresijas Ukrainā.⁹⁴ Pie viena, pašam Tileronam pieder 218 miljonu ASV dolāru vērtas akcijas Exxon Mobil,⁹⁵ līdz ar to ir personīga interese kompānijas veiksmīgā attīstībā pat pēc šī naftas giganta vadītāja amata atstāšanas. Tas viss liecina par potenciālu

⁹² Crowley, M. (Dec 10, 2016). Lawmakers alarmed Exxon chief could empower Putin. *Politico*. Updated 12/10/16 08:12 PM EST Izgūts no: <http://www.politico.com/story/2016/12/rex-tillerson-state-lawmakers-232468>

⁹³ Sanger, D. E., Haberman, M., Krauss, C. (Dec 10, 2016). Rex Tillerson, Exxon Chief, Is Expected to Be Pick for Secretary of State. *New York Times*. Izgūts no: www.nytimes.com/2016/12/10/us/politics/rex-tillerson-secretary-of-state-trump.html?_r=0

⁹⁴ Crowley, M. (Dec 10, 2016). Lawmakers alarmed Exxon chief could empower Putin. *Politico*. Updated 12/10/16 08:12 PM EST Izgūts no: <http://www.politico.com/story/2016/12/rex-tillerson-state-lawmakers-232468>

⁹⁵ Kramer, A. E., Krauss, C. (Dec 12, 2016). Rex Tillerson's Company, Exxon, Has Billions at Stake Over Sanctions on Russia. *New York Times*. Izgūts no: <http://www.nytimes.com/2016/12/12/world/europe/rex-tillersons-company-exxon-has-billions-at-stake-over-russia-sanctions.html>

interesu konfliktu, kurš varētu likt Tilersonam īstenot pret Krieviju labvēlīgu ASV ārpolitiku.

Kongresa noklausīšanos laikā Tilersons sūtīja pretrunīgus signālus par viņa plāniem ārpolitikā pret Krieviju. Lai gan Tilersons vēlas “atklātu un godīgu dialogu ar Krieviju” un sadarbību, kur abām valstīm ir līdzīgas intereses, viņš piekrita tēzei, ka “NATO sabiedrotajiem ir pamatots satraukums par Krievijas atdzimšanu,” kas notikusi “Amerikas vadības trūkumā”.⁹⁶ Jautājumos,

kur saglabājas svarīgas atšķirības, mums [ASV] būtu nelokāmi jāaizstāv Amerikas un tās sabiedroto intereses. Krievijai jāzina, ka mēs būsīm atbildīgi savu saistību priekšā... Krievija ir jāsauc pie atbildības par savām darbībām.⁹⁷

Tilersons arī piekrita, ka Krievijas agresijas pret NATO valstīm gadījumā, ASV ir nepieciešams ievērot Vašingtonas līguma “neaižskaramā” 5. panta garantijas. Viņš nepiekrita Trampa izteikumiem, ka ASV varētu draudēt sabiedrotajiem ar 5. panta garantiju atsaukšanu, lai piespiestu sabiedrotos palielināt aizsardzības tēriņus.⁹⁸ Šie Tilersona izteikumi ir labvēlīgi Baltijas valstīm, tomēr tā kā Tilersons nekad nav darbojies ārpolitikā, neviens nezina, kādi ir viņa uzskati par ASV ārpolitiku kopumā. Tikai Tilersona pirmās darbības ārpolitikā ļaus izdarīt viennozīmīgus secinājumus.

Trampa pirmais Nacionālās drošības padomnieks, atvaļinātais ģenerālis Maikls Flinns bija viennozīmīgi izdevīgs Krievijai. Flinns savos ārpolitikas uzskatos bija tuvs Trampam un izteikti prokrievisks. Flinns ir bijis biežs viesis Krievijas propagandas kanālā *Russia Today*. Flinns ir bijis kritisks pret Baraka Obamas ārpolitiku attiecībā ar Krieviju, kritisks pret ASV sankcijām un ir vēlējis uzlabot attiecības ar Krieviju. Flinns tāpat kā Tramps vēlējās sadarboties ar Krieviju⁹⁹ un arī uzskatīja, ka NATO valstis “neapmaksā savus rēķinus... [ASV] turpina dot, dot, dot un neko nesaņem atpakaļ”.¹⁰⁰ Vēl vairāk, 29. decembrī, kad ASV ieviesa papildu sankcijas pret Krieviju, Flinns atkārtoti sazvanījās un

⁹⁶ C-SPAN. (Jan. 11, 2017). Secretary of State Confirmation Hearing, Part 1. Izgūts no: <https://www.c-span.org/video/?421335-1/secretary-state-nominee-rex-tillerson-testifies-confirmation-hearing>

⁹⁷ C-SPAN. (Jan. 11, 2017). Secretary of State Confirmation Hearing, Part 1. Izgūts no: <https://www.c-span.org/video/?421335-1/secretary-state-nominee-rex-tillerson-testifies-confirmation-hearing>

⁹⁸ C-SPAN. (Jan. 11, 2017). Secretary of State Confirmation Hearing, Part 2. Izgūts no: <https://www.c-span.org/video/?421335-3/secretary-state-confirmation-hearing-part-2>

⁹⁹ Take the threat seriously: US, Russia, Europe need to fight ISIS together – ex-DIA chief Flynn. (Mar 24, 2016). *Russia Today*. Izgūts no: <https://www.rt.com/op-edge/336975-flynn-isis-us-russia-unite/>

¹⁰⁰ Lt. Gen. Flynn: We need reciprocity from NATO nations. (Jul 21, 2016). CNBC. Izgūts no: <http://video.cnbc.com/gallery/?video=3000536577>

par tām runāja ar Krievijas vēstnieku ASV.¹⁰¹ Par šo viņa soli galvenās ASV drošības aģentūras – CIP, FIB un NDA – sāka izmeklēšanu pret Flinnu¹⁰² un savu saikņu ar Krieviju dēļ viņš bija spiests pamest Nacionālā drošības padomnieka posteni.

Trampa jaunais Nacionālās drošības padomnieks, ģenerālleitnants Herberts Makmāsters nav prokrievisks, tieši pretēji. Viņš ir piedalījies plaša ASV bruņoto spēku pētījuma “Krievijas jaunās paaudzes karadarbība” izstrādē, kurā tiek detalizēti apskatītas Krievijas bruņoto spēku jaunākās spējas un taktikas.¹⁰³ Prezentācijā par Krievijas draudiem Drošības un starptautisko pētījumu centrā Makmāsters uzsvēra, ka Krievija “anektē Krimu, iebrūk Ukrainā, par to neko nemaksājot, konsolidē ieguvumus šajā teritorijā un atspoguļo mūsu (ASV) un sabiedroto un partneru reakciju kā eskalāciju...” Pēc viņa domām Krievija izmanto ne tikai konvenciālos bruņotos spēkus kā piesegu nekonvencionālu uzdevumu veikšanā, bet arī “daudz sarežģītāku kampaņu, iesaistot noziedziniekus un organizēto noziedzību” un informācijas karadarbību. Krievijas mērķis pēc viņa domām ir sagraut pēc Aukstā kara drošības, ekonomisko un politisko kārtību Eiropā un aizstāt šo kārtību ar kaut ko, kas būtu vairāk Krievijas interesēs.” Tādēļ lai Krieviju atturētu ir nepieciešams nevis neiesaistīties, bet palielināt izmaksas Krievijas darbībām pierobežā, neļaujot Krievijai viegli piekļūt mērķiem.¹⁰⁴ Makmāsters līdzīgi Mattisam skatās uz Krieviju bez ilūzijām.

Tramps šajos svarīgajos amatos ir ielicis Republikāņu partijai neierastus cilvēkus, ne tikai tādēļ, ka viņa paša uzskati par ārpolitiku atšķiras no vidusmēra Republikāņu uzskatiem. Tramps ne tikai no sevis ir atstūmis daudzus no Republikāņu partijas elites, bet arī ir atstūmis ierastos Republikāņu partijas ārpolitikas veidotājus, kuriem pēc Trampa raksturojuma “ir perfekta karjera, bet maz panākumu, ja neskaita atbildību par ilgstoši neveiksmīgu politiku un atkārtotiem zaudējumiem karos.”¹⁰⁵ Nav skaidrs, kura no šīm divām amatpersonām spēlēs galveno lomu ASV ārpolitikas veidošanā, bet abas ASV

¹⁰¹ Landay, J., Mohammed, A. (Jan 13, 2017). Trump adviser had five calls with Russian envoy on day of sanctions: sources. Reuters. Izgūts no: <http://www.reuters.com/article/us-usa-trump-russia-idUSKBN14X1YX>

¹⁰² Eleftheriou-Smith, L. (January 23, 2017). Donald Trump's national security advisor Mike Flynn 'investigated over Russia ties'. *Independent*. Izgūts no: <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/donald-trump-national-security-advisor-general-mike-flynn-vladimir-putin-investigation-russia-ties-a7541156.html>

¹⁰³ Bender, B. (April 14, 2016). The Secret U.S. Army Study That Targets Moscow. *Politico*. Izgūts no: <http://www.politico.com/magazine/story/2016/04/moscow-pentagon-us-secret-study-213811>

¹⁰⁴ Center for Strategic & International Studies. (May 4, 2016). Harbingers of Future War: Implications for the Army with Lieutenant General H.R. McMaster. Izgūts no: <https://www.csis.org/analysis/harbingers-future-war-implications-army-lieutenant-general-hr-mcmaster/>

¹⁰⁵ Donald Trump. (April 27, 2016). Donald J. Trump Foreign Policy Speech. Trump: Make America Great Again. Izgūts no: <https://www.donaldjtrump.com/press-releases/donald-j.-trump-foreign-policy-speech>

ārpolitikas veidošanas atslēgas personas rada pamatotu satraukumu NATO austrumu flanga valstīm.

Vistuvākais tam, kādai būtu jāizskatās klasiskai Republikāņu partijas prezidenta ieceltai augstākā līmeņa amatpersonai, ir Aizsardzības sekretārs Džeimss “Trakais suns” Matiss, kurš ir pilnīgs pretstats Trampam. Matiss vēlas turpināt aktīvu ASV iesaisti pasaulē, atbalstot sabiedrotos:¹⁰⁶ “Valstis ar spēcīgiem sabiedrotajiem uzplaukst... Manas prioritātes būs stiprināt mūsu bruņotos spēkus un alianses. ... NATO ir vitāls mūsu [ASV] valsts interesēm... Es strādāšu pie pēc iespējas spēcīgāku iespējamo attiecību saglabāšanas ar NATO.”¹⁰⁷ Viņš jau ir apstiprinājis, ka vēlas saglabāt ASV militāro klātbūtni arī Baltijas valstīs.¹⁰⁸ Matiss uzskata, ka ASV pārāk nenopietni ir attiekušies pret Krievijas militārajām avantūrām Ukrainā.¹⁰⁹ Krievija “ir izvēlējusies būt [ASV] stratēģiskais sāncensis. Viņi ir pretinieks [ASV ārpolitikas] galvenajos jautājumos. ... Krievija rada draudus Savienotajām valstīm un... Transatlantiskajai Aliansei.”¹¹⁰ Savos uzskatos par ASV sabiedrotajiem, NATO un Krieviju, ASV Aizsardzības sekretārs Matiss ir izņēmums Trampa administrācijā.

Aizsardzības sekretārs parasti ārpolitikas veidošanā spēlē ierobežotu lomu, tomēr Matiss būs tas spēlētājs Trampa administrācijā, kurš iestāsies par ASV NATO sabiedroto aizstāvēšanu un skatīsies uz Krieviju Baltijas valstīm ierastās drošības un atturēšanas kategorijās. Jau uzreiz savā pirmajā darba dienā Matiss uzsvēra, ka ASV ir “nesatricināmas saistības ar NATO.”¹¹¹ Matiss ir respektabls un populārs bruņotajos spēkos un viņa teiktajam ir svars arī Donalda Trampa uzskatos. Piemēram, Matisam, kurš atšķirībā no Trampa viceprezidenta Maika Pensa, ir pret teroristu spīdzināšanu, izdevās tikai pēc vienas

¹⁰⁶ Ricks, T. E., (Nov 21, 2016). Mattis as defense secretary: What it means for us, for the military, and for Trump. *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/11/21/mattis-as-defense-secretary-what-it-means-for-us-for-the-military-and-for-trump/>

¹⁰⁷ Defense Secretary Confirmation Hearing. (January 12, 2017). C-SPAN. Izgūts no: <https://www.c-span.org/video/?421347-1/defense-secretary-nominee-general-james-mattis-says-russia-trying-break-nato&live=>

¹⁰⁸ Defense Secretary Confirmation Hearing. (January 12, 2017). C-SPAN. Izgūts no: <https://www.c-span.org/video/?421347-1/defense-secretary-nominee-general-james-mattis-says-russia-trying-break-nato&live=>

¹⁰⁹ Grady, J. (May 14, 2015). Mattis: U.S. Suffering ‘Strategic Atrophy’. *USNI News*. Izgūts no: <https://news.usni.org/2015/05/14/mattis-u-s-suffering-strategic-atrophy>

¹¹⁰ Defense Secretary Confirmation Hearing. (January 12, 2017). C-SPAN. Izgūts no: <https://www.c-span.org/video/?421347-1/defense-secretary-nominee-general-james-mattis-says-russia-trying-break-nato&live=>

¹¹¹ U.S. Department of Defense. (Jan. 23, 2017). Readout from Secretary James Mattis’ Call with UK State Secretary for Defense Michael Fallon. Izgūts no: <https://www.defense.gov/News/News-Releases/News-Release-View/Article/1057424/readout-from-secretary-james-mattis-call-with-uk-state-secretary-for-defense-mi>

sarunas īslaicīgi mainīt Donalda Trampa domas par spīdzināšanas lietderību.¹¹² Grūti prognozēt Aizsardzības sekretāra Matisa ietekmi Trampa administrācijā, bet viņa uzskati ir izteikti labvēlīgi Baltijas valstu interesēm.

Katra no šīm trīs ASV administrācijas ārpolitikas un drošības politikas atslēgas personām pārstāv citu skatījumu uz ASV ārpolitiku, un tikai viena no šīm pieejām ir izteikti izdevīga Latvijas interesēm. Aizsardzības sekretārs Matiss pieder pie tradicionāļiem, kuri uzskata, ka ASV galvenie izaicinājumi ir klasiskie militārie draudi: lielvalstis, galvenokārt Krievija un Ķīna. Tādēļ ASV jāuztur savas alianses un jāspēlē aktīva loma visur pasaulē. Šim skatījumam uz ārpolitiku Donalds Tramps gan piekrīt vismazāk. Tramps saskata arī Ķīnu kā draudu, bet viņš absolūti nepiekrīt Matisa uzskatiem par Krieviju un neuzskata, ka ASV nepieciešams saglabāt aktīvu lomu visur pasaulē, it īpaši, ja ASV sabiedroti paši nav gatavi maksāt par savu drošību.

Otrs skatījums uz ASV ārpolitiku liek cīņu pret radikālā islāma terorismu pāri citiem ASV starptautiskās dienas kārtības jautājumiem. Pēc 11. septembra terora aktiem ASV, par galveno ASV ārpolitikas prioritāti kļuva draudi, ko priekš Savienotajām Valstīm rada radikālā islāma terorisms. Tādēļ ASV primāri jāfokusē sava uzmanība uz Tuvajiem Austrumiem¹¹³ un ar Krieviju būtu pragmatiski jāsadarbojas. Šai skolai pieder Trampa galvenais stratēģis Stīvens Benons, kurš ir izteicies, ka “Jūdaisma-Kristiešu Rietumi ir krīzē... globāla kara pret Islāma fašismu pirmajās fāzēs”.¹¹⁴ Pašam Trampam radikālais islāms arī ir svarīga ārpolitikas prioritāte, piemēram, NATO būtu vairāk jāiesaistās cīņā ar Islāma valsti.¹¹⁵ Tramps reizēm pat ir runājis par cīņu pret radikālo islāma terorismu civilizācijas sadursmju kategorijās, līdzīgi kā Benons.¹¹⁶

Trešā pieeja ārpolitikai, kura laiku pa laikam noteiktās devās parādās ASV ārpolitikā, ir pragmatisms. ASV valsts intereses ir pirmajā vietā, un, lai sasniegtu savus mērķus ārpolitikā, kopīgas demokrātiskas vērtības nav svarīgas, ASV būtu jāspēj sadarboties ar visiem valstu līderiem, neskatoties uz to, vai tās ir demokrātiskas vai autoritāras. Šo skolu

¹¹² McLeary, P. (Nov 22, 2016). In Stunning Reversal, Trump Scraps His Calls to Bring Back Torture. *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/11/22/in-stunning-reversal-trump-scraps-his-calls-to-bring-back-torture/>

¹¹³ Wright, T. (Dec 14, 2016). Trump's Team of Rivals, Riven by Distrust. *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/12/14/trumps-team-of-rivals-riven-by-distrust>

¹¹⁴ Feder, J., L. (Nov. 16, 2016). This Is How Steve Bannon Sees The Entire World. *Buzzfeed*. Izgūts no: https://www.buzzfeed.com/lesterfeder/this-is-how-steve-bannon-sees-the-entire-world?utm_term=.kkQ6z1PKv#.gVRpgPzQv

¹¹⁵ Gove, M. (January 15, 2017). 'Brexit will be a great thing... you were so smart to get out.' *The Times*. Izgūts no: <http://www.thetimes.co.uk/edition/news/brexit-will-be-a-great-thing-you-were-so-smart-to-get-out-09gp9z357>

¹¹⁶ Donald Trump. (April 27, 2016). Donald J. Trump Foreign Policy Speech. Trump: Make America Great Again. Izgūts no: <https://www.donaldjtrump.com/press-releases/donald-j.-trump-foreign-policy-speech>

pārstāv Tramps un visdrīzākais arī Valsts sekretārs Tilerons.¹¹⁷ Tādējādi tuvākajos mēnešos Trampa administrācijā tiks izcīnīta iekšējā cīņa par to, kura no šīm amatpersonām būs ietekmīgākā un līdz ar to, kura pieeja ārpolitikai dominēs Trampa prezidentūras laikā.

Republikāņi pret Trampu

Lai gan Donalds Tramps atbalsta Krievijai labvēlīgus uzskatus, kas nav izdevīgi Baltijas valstīm, tomēr Kongresā vismaz patlaban saglabāsies plašs abu partiju atbalsts Baltijas aizsardzībai un kritiska attieksme pret Krieviju. Pēc Krievijas centieniem ietekmēt ASV vēlēšanu rezultātu, Kongresa neapmierinātība ar Krieviju ir strauji palielinājusies. Plašs klāsts Republikāņu partijas elites un kongresmeņu neatbalstīja Trampu jau pirmsvēlēšanu laikā.¹¹⁸ Republikāņu partijas elite ir ļoti negatīvi noskaņota par Trampa ārpolitikas platformu, it īpaši attiecībā ar Krieviju.

Galvenie Baltijas valstu atbalstītāji patlaban ir vairāki Republikāņu Senatori ASV Kongresa augšpalātā. Džons Makkeins, Senāta Bruņoto spēku komitejas priekšsēdētājs pēc vēlēšanām norādīja: “Kā minimums vēl viena attiecību “restarta” ar Krieviju cena būtu līdzatbildība pie Putina un Asada Sīrijas iedzīvotāju slaktiņa. Tā ir nepieņemama cena diženai nācijai.”¹¹⁹ Viens no ietekmīgākajiem Republikāņu kongresmeņiem, senators Lindsijs Greiems (Lindsey Graham), intervijā *Bussines Insider* Trampa uzskatus par Krieviju noraksturoja kā “vismaldīgākos kopš 30. gadiem... Donalds Tramps ir muļķis, kad runa ir par Krieviju.” Tramps “vājina alianses laikā, kad tās mums [ASV] visvairāk nepieciešamas. ... Krievija ir sajūsmā par Donalda Trampa uzskatiem par NATO.” Tramps “vēlas restartēt attiecības ar Krieviju”.¹²⁰ Tā vietā, pēc senatora Lindsija Greiema domām,

¹¹⁷ Wright, T. (Dec 14, 2016). Trump's Team of Rivals, Riven by Distrust. *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/12/14/trumps-team-of-rivals-riven-by-distrust>

¹¹⁸ Graham, D. A. (Nov 6, 2016). Which Republicans Oppose Donald Trump? A Cheat Sheet. *The Atlantic*. Izgūts no: <http://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/11/where-republicans-stand-on-donald-trump-a-cheat-sheet/481449/>

¹¹⁹ DeYoung, K. (November 15, 2016). A Trump administration thaw with Russia is 'unacceptable,' McCain says. *New York Times*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/a-trump-administration-thaw-with-russia-is-unacceptable-mccain-says/2016/11/15/a3b5c4da-ab5a-11e6-8b45-f8e493f06fcd_story.html

¹²⁰ Engel, P. (Nov 13, 2016). Top GOP senator: Trump 'doesn't know anything about' foreign policy. *Bussines Insider*. Izgūts no: <http://www.businessinsider.com/lindsey-graham-trump-foreign-policy-2016-11>

Krievija ir “slikts aktors pasaulē, viņu vajag iegrožot.” Krievijai vajadzētu maksāt vairāk par to, ko viņa dara Sīrijā un Austrumeiropā.”¹²¹

Arī Trampa ASV augstāko amatpersonu izvēle satrauc Republikāņu kongresmeņus. Senators Džons Makkeins par Valsts sekretāru Reksu Tileronu saka: “mani satrauc, ka viņam ir tik ciešas attiecības ar Vladimiru Putinu.” Tā kā viņi abi kopīgi ir noslēguši “neaptveramus darījumus, ... tas ietekmētu viņa [Tilerona] pieeju Vladimiram Putinam un draudiem no Krievijas”.¹²² “Es nesaprotu kā kāds var būt šī veco laiku KGB aģenta draugs.”¹²³ Arī Senators Marko Rubio, Ārlietu komitejas loceklis, ir izteicis “nopietnas bažas” par Tilerona iespējamo kļūšanu par Valsts sekretāru: “Būt “Vladimira draugam” – tā nav pazīme, ko es ceru redzēt” nākamajā Valsts sekretārā.¹²⁴ Arī citi Republikāņu Senato-ri – Lindsijs Greiems un Džeimss Lankfords – ir bijuši kritiski pret Tilerona kandidatūru.

ASV Kongress jau pat pirms vēlēšanām skatījās ļoti piesardzīgi uz Trampa pozitīvajiem izteikumiem par Krieviju un centās preemtīvi radīt šķēršļus potenciāliem Trampa mēģinājumiem nākotnē izmainīt ASV ārpolitiku pret Krieviju. Viens no mēģinājumiem iegrožot Trampu bija caur “Stāvēt par Ukrainu” aktu, kuru 21. septembrī apstiprināja Kongresa apakšpalāta. Šī likuma mērķis bija nostiprināt Baraka Obamas ieviestās sankcijas pret Krieviju. Donalds Tramps nevarētu atcelt sankcijas pret Krieviju vai atzīt Krimu kā Krievijas daļu bez Kongresa piekrišanas.¹²⁵ Vēl vairāk, Kongresa Apakšpalāta pēc vēlēšanām vienbalsīgi nobalsoja par sankciju ieviešanu pret ikvienu valsti, kura finansiāli, ekonomiski vai ar tehnoloģijām atbalsta Asada režīmu Sīrijas pilsoņu karā – tātad pret Krieviju un Irānu.¹²⁶ Abi likumi gan nepaspēja tikt cauri Kongresa

¹²¹ Demirjian, K. (November 16, 2016). Republican lawmakers move to restrain President-elect Trump on Russia. *Washington Post*. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/news/powerpost/wp/2016/11/16/republican-lawmakers-move-to-restrain-president-elect-trump-on-russia/>

¹²² Peterson, K., Nicholas, P., Ballhaus, R. (Dec 13, 2016). Exxon CEO Rex Tillerson Faces Senate Dissent as Potential State Pick. *Wall Street Journal*. Izgūts no: <http://www.wsj.com/articles/trump-defends-exxons-tillerson-as-world-class-player-1481469868>

¹²³ Hudson, J. (Dec 13, 2016). Tillerson's Confirmation Battle Will Be First Test for Trump's Russia Ties. *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/12/13/tillersons-confirmation-battle-will-be-first-test-for-trumps-russia-ties/>

¹²⁴ Peterson, K., Nicholas, P., Ballhaus, R. (Dec 13, 2016). Exxon CEO Rex Tillerson Faces Senate Dissent as Potential State Pick. *Wall Street Journal*. Izgūts no: <http://www.wsj.com/articles/trump-defends-exxons-tillerson-as-world-class-player-1481469868>

¹²⁵ H.R. 5094 (114th): STAND for Ukraine Act. Govtrack. Izgūts no: <https://www.govtrack.us/congress/bills/114/hr5094>

¹²⁶ H.R. 5732 (114th): Caesar Syria Civilian Protection Act of 2016. Govtrack. Izgūts no: <https://www.govtrack.us/congress/bills/114/hr5732>

Demirjian, K. (November 16, 2016). Republican lawmakers move to restrain President-elect Trump on Russia. *Washington Post*. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/news/powerpost/wp/2016/11/16/republican-lawmakers-move-to-restrain-president-elect-trump-on-russia/>

augšpalātai līdz 2016. gada beigām, kad beidzās iepriekšējā Kongresa sasaukums. Patlaban jaunievēlētajā ASV Kongresā jau atkal notiek darbs pie jauna likumprojekta – “Krievijas sankciju pārskatīšanas akta” –, kurš neļautu ASV prezidentam vienpusēji pārtraukt ASV sankcijas pret Krieviju.¹²⁷ Tas parāda to, ka ASV Kongress nopietni uztver Trampa izteikumus par Krieviju. ASV Kongress vēlas iegrožot Donaldu Trampu un nepieļaut jaunu “restartu” attiecībās ar Krieviju.

Kongresa atbildībā ir arī ASV budžeta sastādīšana un pieņemšana. Līdz ar to Kongresa rokās ir iespēja iegrožot Trampa jaunus ārpolitikas piedāvājumus, nepiešķirot tiem līdzekļus, un saglabāt Baraka Obamas laikā pieņemtos lēmumus, turpinot tos finansēt. Kongresā patlaban ir plašs atbalsts Baltijas drošībai un kritiska attieksme pret Krieviju. 2017. gada ASV aizsardzības budžetā finansējums ASV aktivitātēm Centrālajā un Austrumeiropā tika palielināts četrkārtīgi.¹²⁸ Iespējamība, ka ASV samazinās līdzekļus, kas paredzēti šim reģionam – operācijai “Atlantijas apņēmība” (Atlantic Resolve) un ASV spēku Klātbūtnes pastiprināšanas politikai (enhanced Forward Presence) Baltijas valstīs un Polijā, kā arī citām aktivitātēm NATO austrumu flangā – ir minimāla. Ir arī mazticams, ka ASV kardināli samazinās savu lomu NATO, jo šāds Trampa solis radītu spēcīgu pretestību no ASV Kongresa un paša Trampa Aizsardzības sekretāra Džeimsa Matisa. Turklāt Latvija sasniegs nepieciešamos 2% aizsardzības izdevumos 2018. gadā un ir bijusi apzinīga NATO dalībvalsts, aktīvi atbalstot NATO darbību, piemēram, Afganistānā. Līdz ar to Latvija izpilda Trampam tik svarīgo prasību rūpēties pašiem par savu drošību un nebūt tikai ASV drošības garantiju patērētājiem. Lai gan Latvijai uzmanīgi jāseko ASV 2018. gada aizsardzības budžetam, ASV atbalsts Baltijas valstu drošībai un NATO aliansei visdrīzākais nemazināsies.

Kongresā jau ir sākušās noklausīšanās par Krievijas mēģinājumiem ietekmēt ASV prezidenta vēlēšanu rezultātus un, iespējams, Kongress ies vēl tālāk. Senators Lindsijs Greiems vēlas uzsākt Kongresā noklausīšanās ne tikai par Krievijas kiberuzbrukumiem pret ASV un citur pasaulē, bet arī par Krievijas agresiju Gruzijā un Ukrainā, pat par Krievijas propagandu Baltijā. Greiems vienlaikus solīja atbalstu, “kas palīdzētu mūsu Austrumeiropas sabiedrotajiem labāk tikt galā ar draudiem, ar ko tie saskarās no

¹²⁷ Edgerton, A. (January 22, 2017). Schumer Proposes Bill Limiting Trump on Easing Russian Sanctions. *Bloomberg*. Izgūts no: <https://www.bloomberg.com/politics/articles/2017-01-22/schumer-proposes-bill-limiting-trump-s-ability-to-ease-sanctions>

¹²⁸ Helene Cooper, Mark Landler. (01.02.2016). U.S. Fortifying Europe's East to Deter Putin. *New York Times*. Izgūts no: http://www.nytimes.com/2016/02/02/world/europe/us-fortifying-europes-east-to-deterputin.html?_r=0

Krievijas”.¹²⁹ Tomēr ne visi kongresmeņi ir tik kareivīgi noskaņoti. Daudziem Republikāņiem Trampa panākumi vēlēšanās palīdzēja iegūt savu tagadējo posteni. Republikāņu partijas kongresmeņi ir arī ieinteresēti, lai Trampam viss izdodas iekšpolitikā un ārpolitikā, jo Trampa panākumi būs arī Republikāņu partijas panākumi, kas līdz ar to palīdzēs Republikāņu kongresmeņiem atkal tikt ievēlētiem nākamajās vēlēšanās. Lai gan patlaban Kongresā ir vairāki Baltijas valstu atbalstītāji, Trampa un Kongresa attiecības, tāpat kā gandrīz viss pārējais, kas saistīts ar Trampa prezidentūru, ir grūti prognozējamas.

¹²⁹ Demirjian, K. (November 16, 2016). Republican lawmakers move to restrain President-elect Trump on Russia. *Washington Post*. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/news/powerpost/wp/2016/11/16/republican-lawmakers-move-to-restrain-president-elect-trump-on-russia/>

Secinājumi

45. ASV prezidents Donalds Tramps ir atšķirīgs no ierastajiem ASV prezidentiem kopš Aukstā kara beigām. Viņa personība un ārpolitikas piedāvājums kardināli atšķiras no tā, ko ASV sabiedrotie sagaida no tās. Donalds Trampa straujā domu maiņa un meli, seksistiskie un rasistiskie izteikumi, radikālie izteikumi par starptautiskās politikas jautājumiem jau ir mazinājuši ASV maigo varu pasaulē. Latvijai nav izdevīga šāda sava drošības garanta – ASV – vājināšanās. Latvijas interesēs ir spēcīga un dominanta, stabila un paredzama ASV. Trampa ASV tāda nav. Viņa ārpolitiku ir grūti prognozēt, jo viņš nekonskvēnts, ir nekonkrēts un bieži maina domas. Neziņa par gaidāmo Trampa ārpolitiku daudzos jautājumos mazina stabilitāti pasaulē un liek pamatoti satraukties citu valstu vadītājiem. Tomēr dažos jautājumos Trampa uzskati ir bijuši nemainīgi. Trampa trīs atslēgas uzskati par ārpolitiku – simpātijas pret autoritāriem līderiem, tostarp Krievijā, kritiskā attieksme pret ASV sabiedrotajiem un brīvo tirdzniecību – nav mainījušies pēdējās desmitgadēs. Šie ASV prezidenta centrālie uzskati par ārpolitiku nav izdevīgi NATO austrumu flanga valstīm.

Izvērtējot Donalds Trampa publiskos izteikumus, viņa runas par ārpolitiku, par ārpolitiku atbildīgo amatpersonu izvēli viņa administrācijā un ASV Kongresa attieksmi pret Trampu, iezīmējas pieci potenciālie ASV ārpolitikas scenāriji Latvijai aktuālos jautājumos ar dažādu iespējamības pakāpi:

ASV ārpolitikas scenāriji	Atbilstība Latvijas interesēm	Iespējamība
ASV atbalsta NATO austrumu flangam palielināšana, Krievijas iegrožošana.	Ļoti augsta	Zema
<i>Status quo</i> saglabāšana.	Augsta	Ļoti zema
Fokuss uz cīņu pret Islāma valsti, sadarbība ar Krieviju šajā jautājumā.	Zema	Ļoti augsta
Jauns attiecību “restarts” ar Krieviju.	Ļoti zema	Augsta
NATO kā “novecojušas” organizācijas kardinālas reformas.	Ļoti zema	Zema

Scenārijs ar zemu ticamības pakāpi ir iespēja, ka, reaģējot uz Krievijas atteikšanos ievērot Minskas vienošanos, Krievijas atbalstu Asada režīmam un mēģinājumiem ietekmēt ASV vēlēšanu rezultātus, Trampa administrācija uzsāktu vēl plašākus centienus iegrožot

Krieviju un palielināt ASV bruņoto spēku klātbūtni un atbalstu NATO austrumu flanga valstīm. Tramps reizēm pieļauj iespējamību, ka ar Krieviju var nesanākt noslēgt “izdevīgu darījumu” un tādēļ būtu nepieciešama “aiziešana no sarunu galda”.¹³⁰ Tomēr Trampa aizrādījumi ASV sabiedrotajiem vairāk parūpēties pašiem par savu drošību, viņa ilgstošās simpātijas pret spēcīgiem, autoritāriem līderiem un atteikšanās kritizēt Krieviju liecina, ka šis scenārijs ir mazticams. Prokrieviskā Maikla Flinna iecelšana par Nacionālās drošības padomnieku apliecināja Trampa vēlmi sadarboties ar Krieviju. Arī Trampa pirmās telefona sarunas ar Vladimiru Putinu ir bijušas draudzīgas, tajās pārrunāta iespējamā ASV un Krievijas sadarbība. Latvijas interesēs, ņemot vērā arvien agresīvāko Krievijas ārpolitiku pēdējos gados, būtu vēl aktīvāka Krievijas iegrožošana un atturēšana. Ir ļoti ticams, ka Donalds Tramps pret Krieviju neīstenos šādu ārpolitiku.

Klausoties Trampa dažādajos, ASV neierastajos izteikumos par ārpolitiku, vismazāk ticams ir scenārijs, ka ASV ārpolitika nemainīsies. Ir maza iespējamība, ka ASV turpinās tikpat aktīvi kā pēdējos gados iesaistīties un risināt plašu starptautisko izaicinājumu klāstu visā pasaulē, tostarp Centrālajā un Austrumeiropā. It īpaši mazticams ir nemainīgs ASV atbalsts Ukrainai un atbalsts demokrātiskām vērtībām citur pasaulē. Ir maza iespējamība, ka ASV turpinās multilaterālu pieeju ārpolitikā: turpinās tikpat aktīvi ieklausīties savos sabiedrotajos un starptautiskajās organizācijās kā līdz šim. Šādu ierastu ASV pieeju ārpolitikai un sabiedrotajiem Trampa administrācijā visvairāk pārstāv Aizsardzības sekretārs Džeimss Matiss, tomēr pats Tramps ir tālu no šādiem ASV politiskajā elitē līdz šim ierastiem uzskatiem par ārpolitiku. Tādēļ var droši prognozēt pārmaiņas ASV ārpolitikā. Pēdējos gados ASV ir centusies atbildēt uz Krievijas agresiju ar sankciju noteikšanu pret Krieviju, atbalstu Ukrainai un NATO austrumu flangam. Šis ārpolitikas turpinājums būtu Latvijas interesēs. Lai gan Trampa ārpolitiku ir grūti viennozīmīgi prognozēt, *status quo* saglabāšana ir ar viszemāko ticamības pakāpi.

Ļoti augsta ticamības pakāpe ir scenārijam, ka Donalds Tramps īstenos no ASV ierastajām ārpolitikas vērtībām atrautu, pragmatisku ārpolitiku, kurā šauri interpretētas ASV intereses tiks nostādītas augstāk par citu valstu vai pat pašas ASV stratēģiskajām interesēm citos pasaules reģionos. Amerikas ekonomikas izaugsme, darbavietu saglabāšana ASV tiks stādīta augstāk par demokrātiskām vērtībām, ASV globālajām un ASV sabiedroto interesēm. ASV sabiedroto un starptautisko organizāciju nostājas Trampa administrācijai nebūs tik būtiskas. Tramps samazinās savu lomu pasaulē, fokusējot savu

¹³⁰ Donald Trump. (April 27, 2016). Donald J. Trump Foreign Policy Speech. Trump: Make America Great Again. Izgūts no: <https://www.donaldjtrump.com/press-releases/donald-j.-trump-foreign-policy-speech>

uzmanību uz diviem Trampam aktuāliem ārpolitikas jautājumiem: cīņu pret Islāma valsti un Ķīnas iegrožošanu. ASV šo divu galveno izaicinājumu risināšanā būs gatava sadarboties gan ar sabiedrotajiem, gan autoritārām valstīm, tostarp Krieviju. Krievija jau patlaban nav ierindota Baltā nama ārpolitikas prioritāšu sarakstā, un Tramps jau atkārtoti ir uzsvēris nepieciešamību ar Krieviju sadarboties. Pastāv iespēja, ka Trampa administrācija cīņu pret Islāma valsti un radikālo islāma terorismu var sākt pat attēlot civilizāciju sadursmju kategorijās, kas ir tuvas Trampa galvenajam Baltā nama stratēģim Stīvenam Benonam. Šis scenārijs nav Latvijas interesēs, jo novērsīs Latvijas drošības garanta – ASV – uzmanību no Centrālās un Austrumeiropas reģiona.

Augsta iespējamība ir jaunam ASV attiecību “restartam” ar Krieviju. Šis scenārijs izriet no Donalda Trampa uzskatiem par ārpolitiku un prokrieviskā Maikla Flinna iecelšanas par Nacionālās drošības padomnieku. Donalds Tramps ir vislabvēlīgāk pret Krieviju noskaņotais ASV prezidents kopš Aukstā kara sākuma. Tramps ir atteicies kritizēt Krievijas prezidentu Vladimiru Putinu un vēlas ar Krieviju pragmatiski sadarboties cīņā pret Islāma valsti un citu globālu problēmu risināšanā. Trampu ar Krieviju vieno biznesa saiknes. Pret bijušo Trampa Nacionālās drošības padomnieku Flinnu ASV drošības aģentūras uzsāka izmeklēšanas procesu par viņa saiknēm ar Krieviju. Pastāv pat iespēja, ka Tramps būtu gatavs neņemt vērā Krievijas pēdējo gadu agresīvo ārpolitiku Ukrainā un Sīrijā, būtu gatavs pārtraukt ASV sankcijas pret Krieviju un varbūt pat atzīt Krimu kā Krievijas sastāvdaļu apmaiņā pret sadarbību ar Krieviju. Pret tik radikālu soli ASV ārpolitikā gan krasi iestātos ASV Kongress un visdrīzākais arī Aizsardzības sekretārs Matiss un, iespējams, jaunais Nacionālais drošības padomnieks ģenerālleitnants Herberts Makmāsters. Latvijai šis scenārijs ir ļoti neizdevīgs, jo Latvijas interesēs ir sankciju pret Krieviju saglabāšana un Krimas aneksijas neatzīšana. Šādi ASV soļi radītu negatīvu precedentu, kas varētu iedrošināt Krieviju uz agresīvu ārpolitiku nākotnē. Latvijas interesēs ir arī pieturēšanās pie Minskas vienošanās, par ko Tramps nekad nerunā, un ASV atbalsts Ukrainai, kuru Tramps jau ir mazinājis.

Ļoti zema iespējamība ir Latvijai visneizdevīgākajam scenārijam – ASV alianšu pārskatīšanai un reformēšanai. Donalds Tramps konsekventi ir kritizējis ASV sabiedrotos, ka tie paši nemaksā par savu drošību. Viņš ir raksturojis NATO kā “novecojušu” organizāciju¹³¹ un apšaubījis ASV drošības garantiju sabiedrotajiem viennozīmīgumu. Šis

¹³¹ Gove, M. (January 15, 2017). ‘Brexit will be a great thing... you were so smart to get out.’ *The Times*. Izgūts no: <http://www.thetimes.co.uk/edition/news/brexit-will-be-a-great-thing-you-were-so-smart-to-get-out-09gp9z357>

scenārijs būtu visneizdevīgākais scenārijs Latvijai, jo Latvijas interesēs ir spēcīga NATO alianse, tostarp spēcīgas Vašingtonas līguma 5. panta kolektīvās aizsardzības garantijas un NATO karavīru klātbūtne Baltijas valstīs. Tomēr Trampa izteikumi par NATO ir bijuši dažādi. Viņš vienlaikus ir izteicis arī vēlmi strādāt ar sabiedrotajiem, tikai fokusējot NATO uzmanību uz cīņu pret Islāma valsti. Ir mazticams, ka ASV kardināli samazinās savu lomu NATO, jo šāds solis radītu spēcīgu pretestību no ASV Kongresa un paša Trampa Aizsardzības sekretāra Džeimsa Matisa. Matiss jau ir apstiprinājis, ka vēlas saglabāt ASV militāro klātbūtni Baltijas valstīs. Arī Valsts sekretārs Tilersons ir apliecinājis NATO 5. panta drošības garantiju neaizskaramību. Tā kā Kongress nosaka un apstiprina ASV aizsardzības budžetu un Kongress patlaban ir izteikti labvēlīgs pret NATO un Baltijas drošību, kritisks pret Krievijas agresīvo ārpolitiku, ASV militārs un finansiālas atbalsts NATO austrumu flangam un arī Latvijai visticamākais saglabāsies. Donalds Tramps nevarēs aiziet no ASV aliansēm un dotajām drošības garantijām. Tās garantē starptautiski līgumi, kurus ASV nevar viegli lauzt. Tomēr Tramps, kurš vienmēr ir vēlējies aizstāvēt šauras ASV valsts intereses, nevis apmaksāt citu valstu drošību, palīdzēt globālam koplūbumam, visdrīzākais aktīvi neatbalstīs un nestāvēs par saviem sabiedrotajiem.

Rezumējot, lai gan ASV prezidenta Donalda Trampa un daļēji arī Valsts sekretāra Reksa Tilersona uzskati un saiknes ar Krieviju rada pamatu satraukumam, ASV Kongresā ir daudzi Baltijas valstu atbalstītāji un sabiedrotie. Ir grūti viennozīmīgi prognozēt ASV prezidenta Donalda Trampa ārpolitiku, tomēr NATO austrumu flanga valstīm ir pamats bažām par ļoti iespējamām pārmaiņām ASV attiecībās ar Krieviju. Krievijas agresijas Ukrainā un Sīrijā aizmiršana un piedošana, jauna attiecību “restartēšana,” radītu bīstamu precedentu. Šādas pārmaiņas ASV ārpolitika sūtītu signālu Krievijai, ka Krievija var agresīvi izmantot savus bruņotos spēkus, lai atņemtu kaimiņvalstij teritoriju. Pēc tam Krievijai atliek izturēt īslaicīgas sankcijas līdz ASV notikušo aizmirst un atjauno labas attiecības ar Krieviju. Vēl viens ASV attiecību ar Krieviju “restarts” pie pastāvošās drošības situācijas Ukrainā, kā arī Centrālajā un Austrumeiropā nebūtu Latvijas interesēs, tomēr tas ir ļoti iespējams notikumu attīstības scenārijs.

Izmantotā literatūra

Applebaum, A. (October 28, 2016). Why is Trump suddenly talking about World War III? Washington Post. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/why-is-trump-suddenly-talking-about-world-war-iii/2016/10/28/be44cc0e-9d24-11e6-a0ed-ab0774c1eaa5_story.html?utm_term=.8e0786ee1258

Baker, P. (March 23, 2014). 3 Presidents and a Riddle Named Putin. New York Times. Izgūts no: <http://www.nytimes.com/2014/03/24/world/europe/3-presidents-and-a-riddle-named-utin.html#/>

Beaver, D., Stanley, J. (Feb. 7, 2017). Unlike all previous U.S. prezidents, Trump almost never mentions democratic ideals. The Washington Post. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/02/07/unlike-all-previous-u-s-presidents-trump-almost-never-mentions-democratic-ideals/?utm_term=.c2d63a21cdac

Ben-Meir, I. (Jul. 11, 2015). That Time Trump Spent Nearly \$100,000 On an Ad Criticizing U.S. Foreign Policy in 1987. Izgūts no: https://www.buzzfeed.com/ilanbenmeir/that-time-trump-spent-nearly-100000-on-an-ad-criticizing-us?utm_term=.bczVeb1Ex#.gvRWVwG0K

Bender, B. (April 14, 2016). The Secret U.S. Army Study That Targets Moscow. Politico. Izgūts no: <http://www.politico.com/magazine/story/2016/04/moscow-pentagon-us-secret-study-213811>

Berkshire Miller, J. (Nov 23, 2016). Is There Anyone in Asia Who Still Trusts America? Foreign Policy. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/11/23/is-there-anyone-in-asia-who-still-trusts-america/>

Borger, J. (November 16, 2016). Ex-Nato leaders call for extraordinary meeting with Donald Trump. The Guardian. Izgūts no: <https://www.theguardian.com/world/2016/nov/16/ex-nato-leaders-extraordinary-meeting-donald-trump>

Brooks, R. (Jan. 30, 2017). 3 Ways to Get Rid of President Trump Before 2020. Foreign Policy. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2017/01/30/3-ways-to-get-rid-of-president-trump-before-2020-impeach-25th-amendment-coup/>

CBS News (Jan. 23, 2017). White House briefing by Sean Spicer - full transcript. Izgūts no: <http://www.cbsnews.com/news/sean-spicer-press-conference-transcript-jan-23-2017/>

Center for Strategic & International Studies. (May 4, 2016). Harbingers of Future War: Implications for the Army with Lieutenant General H.R. McMaster. Izgūts no: <https://www.csis.org/analysis/harbingers-future-war-implications-army-lieutenant-general-hr-mcmaster/>

Cohen, R. (Feb. 2, 2017). United States to Australia: Get Lost. New York Times. Izgūts no: <https://www.nytimes.com/2017/02/02/opinion/united-states-to-australia-get-lost.html>

Conway, M. (Dec 12, 2016). Trump threatens to upend U.S. nuclear weapons policy. Politico. Izgūts no: <http://www.politico.com/story/2016/12/trump-nuclear-arms-race-russia-232944>

Craig, S., Lipton, E. (Feb. 3, 2017). Trust Records Show Trump Is Still Closely Tied to His Empire. New York Times. Izgūts no: https://www.nytimes.com/2017/02/03/us/politics/donald-trump-business.html?_r=0

Crowley, M. (Dec 10, 2016). Lawmakers alarmed Exxon chief could empower Putin. Politico. Updated 12/10/16 08:12 PM EST Izgūts no: <http://www.politico.com/story/2016/12/rex-tillerson-state-lawmakers-232468>

C-SPAN. (Jan. 11, 2017). Secretary of State Confirmation Hearing, Part 1. Izgūts no: <https://www.c-span.org/video/?421335-1/secretary-state-nominee-rex-tillerson-testifies-confirmation-hearing>

C-SPAN. (Jan. 11, 2017). Secretary of State Confirmation Hearing, Part 2. Izgūts no: <https://www.c-span.org/video/?421335-3/secretary-state-confirmation-hearing-part-2>

Defense Secretary Confirmation Hearing. (January 12, 2017). C-SPAN. Izgūts no: <https://www.c-span.org/video/?421347-1/defense-secretary-nominee-general-james-mattis-says-russia-trying-break-nato&live=>

Demirjian, K. (November 16, 2016). Republican lawmakers move to restrain President-elect Trump on Russia. Washington Post. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/news/powerpost/wp/2016/11/16/republican-lawmakers-move-to-restrain-president-elect-trump-on-russia/>

DeYoung, K. (November 15, 2016). A Trump administration thaw with Russia is 'unacceptable,' McCain says. New York Times. Izgüts no: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/a-trump-administration-thaw-with-russia-is-unacceptable-mccain-says/2016/11/15/a3b5c4da-ab5a-11e6-8b45-f8e493f06fcd_story.html

Diamond, J. (October 30, 2016). Trump tears into US judicial system. CNN. Izgüts no: <http://edition.cnn.com/2016/10/29/politics/donald-trump-fbi-doj-corruption-james-comes-hillary-clinton-emails/>

Disis, J., Griffin, D., Devine, D., Bronstein, S. (January 23, 2017). Trump Organization documents say he has resigned from more than 400 businesses. Izgüts no: <http://money.cnn.com/2017/01/23/news/donald-trump-resigns-business/index.html>

Donald Trump. (April 27, 2016). Donald J. Trump Foreign Policy Speech. Trump: Make America Great Again. Izgüts no: <https://www.donaldjtrump.com/press-releases/donald-j.-trump-foreign-policy-speech>

Edgerton, A. (January 22, 2017). Schumer Proposes Bill Limiting Trump on Easing Russian Sanctions. Bloomberg. Izgüts no: <https://www.bloomberg.com/politics/articles/2017-01-22/schumer-proposes-bill-limiting-trump-s-ability-to-ease-sanctions>

Elahe Izadi, E. (November 20, 2016). Fake Donald Trump returns to SNL, and the real one is not happy. Washington Post. Izgüts no: <https://www.washingtonpost.com/news/arts-and-entertainment/wp/2016/11/20/fake-donald-trump-returns-to-snl-and-the-real-one-is-not-happy/>

Eleftheriou-Smith, L. (January 23, 2017). Donald Trump's national security advisor Mike Flynn 'investigated over Russia ties'. Independent. Izgüts no: <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/donald-trump-national-security-advisor-general-mike-flynn-vladimir-putin-investigation-russia-ties-a7541156.html>

Engel, P. (Dec. 11, 2016). Trump has shaken up decades of diplomacy with 4 phone calls. Business Insider. Izgüts no: <http://www.businessinsider.com/trump-diplomacy-phone-calls-2016-12>

Engel, P. (Nov 13, 2016). Top GOP senator: Trump 'doesn't know anything about' foreign policy. Business Insider. Izgüts no: <http://www.businessinsider.com/lindsey-graham-trump-foreign-policy-2016-11>

Fahrenthold, D., A. (Oct 8, 2016). Trump recorded having extremely lewd conversation about women in 2005. Washington Post. Izgüts no: https://www.washingtonpost.com/politics/trump-recorded-having-extremely-lewd-conversation-about-women-in-2005/2016/10/07/3b9ce776-8cb4-11e6-bf8a-3d26847eed4_story.html

Feder, J., L. (Nov. 16, 2016). This Is How Steve Bannon Sees The Entire World. BuzzFeed. Izgüts no: https://www.buzzfeed.com/lesterfeder/this-is-how-steve-bannon-sees-the-entire-world?utm_term=.kkQ6z1PKv#.gvRpgPzQv

Fortune Staff (Oct 20, 2016). Read the Full Transcript of the Third Presidential Debate Between Donald Trump and Hillary Clinton. Fortune. Izgüts no: <http://fortune.com/2016/10/19/presidential-debate-third-transcript/>

FoxNews.com. (February 07, 2017). Bill O'Reilly's exclusive interview with President Trump. Izgüts no: <http://www.foxnews.com/transcript/2017/02/07/bill-oreilly-exclusive-interview-with-president-trump/>

Geller, E., Bennett, C. (Dec 29, 2016). White House sanctions Russia over election hacks. Politico. Izgüts no: <http://www.politico.eu/article/white-house-sanctions-russia-over-election-hacks/>

Gold, M., Narayanswamy, A. (December 9, 2016). Six donors that Trump appointed gave almost \$12 million with their families to back his campaign and the party. Washington Post. Izgüts no: https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2016/12/09/the-six-donors-trump-appointed-to-his-administration-gave-almost-12-million-with-their-families-to-his-campaign-and-the-party/?utm_term=.4e655b082434

Gove, M. (January 15, 2017). 'Brexit will be a great thing... you were so smart to get out.' The Times. Izgüts no: <http://www.thetimes.co.uk/edition/news/brexit-will-be-a-great-thing-you-were-so-smart-to-get-out-09gp9z357>

Gove, M., Wright, O. (January 15, 2017). Donald Trump: I'll do a deal with Britain. The Times. Izgüts no: <http://www.thetimes.co.uk/article/donald-trump-interview-brexit-uk-trade-deal-theresa-may-phthbjsmw>

Grady, J. (May 14, 2015). Mattis: U.S. Suffering 'Strategic Atrophy'. USNI News. Izgüts no: <https://news.usni.org/2015/05/14/mattis-u-s-suffering-strategic-atrophy>

Graham, D. A. (Nov 6, 2016). Which Republicans Oppose Donald Trump? A Cheat Sheet. The Atlantic. Izgüts no: <http://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/11/where-republicans-stand-on-donald-trump-a-cheat-sheet/481449/>

Graves, L. (September 28, 2016). Alicia Machado, Miss Universe weight-shamed by Trump, speaks out for Clinton. The Guardian. Izgüts no: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/sep/27/alicia-machado-miss-universe-weight-shame-trump-speaks-out-clinton>

Greenslade, R. (October 17, 2016). Donald Trump as president 'would be a threat to press freedom'. The Guardian. Izgüts no: <https://www.theguardian.com/media/greenslade/2016/oct/17/donald-trump-as-president-would-be-a-threat-to-press-freedom>

H.R. 5094 (114th): STAND for Ukraine Act. Govtrack. Izgüts no: <https://www.govtrack.us/congress/bills/114/hr5094>

H.R. 5732 (114th): Caesar Syria Civilian Protection Act of 2016. Govtrack. Izgüts no: <https://www.govtrack.us/congress/bills/114/hr5732>

Hamburger, T., Helderman, R. S. Birnbaum, M. (June 17, 2016). Inside Trump's financial ties to Russia and his unusual flattery of Vladimir Putin. Washington Post. Izgüts no: https://www.washingtonpost.com/politics/inside-trumps-financial-ties-to-russia-and-his-unusual-flattery-of-vladimir-putin/2016/06/17/dbdcaac8-31a6-11e6-8ff7-7b6c1998b7a0_story.html?utm_term=.ce1c5d6440ed

Heavey, S. (Dec. 26, 2016). Trump: The UN 'is just a club for people to get together' and 'have a good time'. Bussines Insider. Izgüts no: <http://www.businessinsider.com/trump-the-un-is-sad-2016-12>

Helene Cooper, Mark Landler. (01.02.2016). U.S. Fortifying Europe's East to Deter Putin. New York Times. Izgüts no: http://www.nytimes.com/2016/02/02/world/europe/us-fortifying-europes-east-to-deterputin.html?_r=0

Henry, J. S. (December 19, 2016). The curious world of Donald Trump's Private Russian Connections. The American Interest. Izgüts no: <http://www.the-american-interest.com/2016/12/19/the-curious-world-of-donald-trumps-private-russian-connections/>

Hootse, J. (September 02, 2016). The 'Colossal Failure' of Trump's Mexico Visit. Politico. Izgüts no: <http://www.politico.com/magazine/story/2016/09/trump-mexico-visit-pena-nieto-failure-214211>

Hudson, J. (Dec 13, 2016). Tillerson's Confirmation Battle Will Be First Test for Trump's Russia Ties. Foreign Policy. Izgüts no: <http://foreignpolicy.com/2016/12/13/tillersons-confirmation-battle-will-be-first-test-for-trumps-russia-ties/>

Intelligence Community Assesment Office of the Director of National Intelligence, National Intelligence Council. (January 6, 2016) Background to "Assessing Russian Activities and Intentions in Recent US Elections": The Analytic Process and Cyber Incident Attribution. Izgüts no: https://www.dni.gov/files/documents/ICA_2017_01.pdf

Jones, C. (December 8, 2016). I'm the union leader Donald Trump attacked. I'm tired of being lied to about our jobs. Trump swore he'd save our jobs. He didn't. Washington Post. Izgüts no: <https://www.washingtonpost.com/posteverything/wp/2016/12/08/im-the-union-leader-donald-trump-attacked-im-tired-of-being-lied-to-about-our-jobs/>

Kane, P. (November 27, 2016). Trump pushes conspiracy theory that 'millions' voted illegally for Clinton. Washington Post. Izgüts no: https://www.washingtonpost.com/politics/trump-pushes-conspiracy-theory-that-millions-voted-illegally-for-clinton/2016/11/27/d3a78170-b4cd-11e6-b8df-600bd9d38a02_story.html

Kanter, J. (Jan. 31, 2017). Trump Threatens Europe's Stability, a Top Leader Warns. New York Times. Izgüts no: https://www.nytimes.com/2017/01/31/world/europe/trump-european-union-donald-tusk.html?mtrref=foreignpolicy.com&gwh=E334E2F234943EF01B461F861FABC19B&gwt=pay&_r=0

Keneally, M. (Jul 6, 2016). 5 Controversial Dictators and Leaders Donald Trump Has Praised. ABC News. Izgüts no: <http://abcnews.go.com/Politics/controversial-dictators-leaders-donald-trump-praised/story?id=40373481>

Kopan, T., Sciutto, J. (October 15, 2015). Donald Trump says Russia isn't to blame for MH17, despite evidence. CNN. Izgüts no: <http://edition.cnn.com/2015/10/14/politics/donald-trump-mh17-plane-russians/>

Kraleev, N. (Oct 1, 2015). Do Presidents Trust the Foreign Service? Foreign Policy. Izgüts no: <http://foreignpolicy.com/2015/10/01/foreign-service-state-department-obama/>

Kramer, A. E., Krauss, C. (Dec 12, 2016). Rex Tillerson's Company, Exxon, Has Billions at Stake Over Sanctions on Russia. *New York Times*. Izgūts no: <http://www.nytimes.com/2016/12/12/world/europe/rex-tillersons-company-exxon-has-billions-at-stake-over-russia-sanctions.html>

Landay, J., Mohammed, A. (Jan 13, 2017). Trump adviser had five calls with Russian envoy on day of sanctions: sources. *Reuters*. Izgūts no: <http://www.reuters.com/article/us-usa-trump-russia-idUSKBN14X1YX>

Linddara, D. (Nov 16, 2016). Donald Trump's proposed "Muslim registry," explained. *Vox*. Izgūts no: <http://www.vox.com/policy-and-politics/2016/11/16/13649764/trump-muslim-register-database>

Lt. Gen. Flynn: We need reciprocity from NATO nations. (Jul 21, 2016). *CNBC*. Izgūts no: <http://video.cnbc.com/gallery/?video=3000536577>

McLeary, P. (Nov 22, 2016). In Stunning Reversal, Trump Scraps His Calls to Bring Back Torture. *Foreign Policy*. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/11/22/in-stunning-reversal-trump-scraps-his-calls-to-bring-back-torture/>

Melby, C., Baker, S., Brody, B. (November 28, 2016). When Chinese Bank's Trump Lease Ends, Potential Conflict Begins. *Bloomberg*. Izgūts no: <https://www.bloomberg.com/politics/articles/2016-11-28/trump-s-chinese-bank-tenant-may-negotiate-lease-during-his-term>

Merica, D. (January 26, 2017). Trump on waterboarding: 'We have to fight fire with fire'. *CNN*. Izgūts no: <http://edition.cnn.com/2017/01/25/politics/donald-trump-waterboarding-torture/>

Moskwa, W., Strzelecki, M. (November 18, 2016). Trump Conveys 'Stay Calm' Message to Poland Over NATO Angst. *Bloomberg*. Izgūts no: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-11-18/trump-call-has-polish-leader-reassured-over-european-security>

NCCIC., FBI. (December 29, 2016). Grizzly Steppe – Russian Malicious Cyber Activity. Izgūts no: https://www.us-cert.gov/sites/default/files/publications/JAR_16-20296A_GRIZZLY%20STEPPE-2016-1229.pdf

NPR. (January 27, 2017). Trump's Press Conference With British Prime Minister, Annotated. Izgūts no: <http://www.npr.org/2017/01/27/511985090/trumps-press-conference-with-british-prime-minister-annotated>

Nye, J. S. (Autumn, 1990). *Soft Power*. *Foreign Policy*, No. 80, Twentieth Anniversary. 166.-169. lpp.

Obama, B. (May 2, 2016). President Obama: The TPP would let America, not China, lead the way on global trade. *Washington Post*. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/opinions/president-obama-the-tpp-would-let-america-not-china-lead-the-way-on-global-trade/2016/05/02/680540e4-0fd0-11e6-93ae-50921721165d_story.html?utm_term=.da008694cf93

Pager, T. (July 27, 2016). Trump to look at recognizing Crimea as Russian territory, lifting sanctions. *Politico*. Izgūts no: <http://www.politico.eu/article/donald-trump-to-look-at-recognizing-crimea-as-russian-territory-lifting-sanctions-putin/>

Parker, A., Sanger, D., E. (July 27, 2016). Donald Trump Calls on Russia to Find Hillary Clinton's Missing Emails. *New York Times*. Izgūts no: <http://www.nytimes.com/2016/07/28/us/politics/donald-trump-russia-clinton-emails.html>

Peterson, K., Nicholas, P., Ballhaus, R. (Dec 13, 2016). Exxon CEO Rex Tillerson Faces Senate Dissent as Potential State Pick. *Wall Street Journal*. Izgūts no: <http://www.wsj.com/articles/trump-defends-exxon-tillerson-as-world-class-player-1481469868>

Phillips, M. (Jan 21, 2009). President Barack Obama's Inaugural Address. *White House*. Izgūts no: <https://www.whitehouse.gov/blog/2009/01/21/president-barack-obamas-inaugural-address>

Plaskin, G. (March 14, 2016). Playboy Interview: Donald Trump (1990). *Playboy*. Izgūts no: <http://www.playboy.com/articles/playboy-interview-donald-trump-1990>

Politico Staff. (October 20, 2016). Full transcript: Third 2016 presidential debate. *Politico*. Izgūts no: <http://www.politico.com/story/2016/10/full-transcript-third-2016-presidential-debate-230063>

PR No. 298 PM Telephones President-Elect USA (November 30, 2016). Ministry of Information, Broadcasting and National Heritage. Izgūts no: <http://www.pid.gov.pk/?p=30445>

Putin, V., V. (Sept 11, 2013). A Plea for Caution from Russia. *New York Times*. Izgūts no: <http://www.nytimes.com/2013/09/12/opinion/putin-plea-for-caution-from-russia-on-syria.html>

Republican Candidates Debate in Houston, Texas. (February 25, 2016). The American Presidency Project. Izgüts no: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=111634>

Republican Candidates Debate in Miami, Florida. (March 10, 2016). The American Presidency Project. Izgüts no: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=115148>

Ricks, T. E., (Nov 21, 2016). Mattis as defense secretary: What it means for us, for the military, and for Trump. Foreign Policy. Izgüts no: <http://foreignpolicy.com/2016/11/21/mattis-as-defense-secretary-what-it-means-for-us-for-the-military-and-for-trump/>

Roberts, D., Jacobs, B., Siddiqui, S. (October 10, 2016). Highlights from the second presidential debate: Trump fights dirty against Clinton. The Guardian. Izgüts no: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/oct/10/debate-donald-trump-threatens-to-jail-hillary-clinton>

Rogin, J. (July 18, 2016) Trump campaign guts GOP's anti-Russia stance on Ukraine. Washington Post. Izgüts no: https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/trump-campaign-guts-gops-anti-russia-stance-on-ukraine/2016/07/18/98adb3b0-4cf3-11e6-a7d8-13d06b37f256_story.html?utm_term=.7ece0dc9da16

Sanger, D. E., Haberman, M., Krauss, C. (Dec 10, 2016). Rex Tillerson, Exxon Chief, Is Expected to Be Pick for Secretary of State. New York Times. Izgüts no: www.nytimes.com/2016/12/10/us/politics/rex-tillerson-secretary-of-state-trump.html?_r=0

Sanger, D., E., Shane, S. (Dec 9, 2016). Russian Hackers Acted to Aid Trump in Election, U.S. Says. New York Times. Izgüts no: <http://www.nytimes.com/2016/12/09/us/obama-russia-election-hack.html>

Saunders, E., N. (November 9, 2016). What a President Trump means for foreign policy. Washington Post. Izgüts no: <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/11/09/what-a-president-trump-means-for-foreign-policy/>

Savaransky, R. (Dec 11, 2016). Trump on intelligence briefings: 'I get it when I need it'. The Hill. Izgüts no: <http://thehill.com/homenews/campaign/309840-trump-on-intelligence-briefings-i-get-it-when-i-need-it>

Shaer, M. D., Huettelman, E. (Jan. 23, 2017). Trump Repeats Lie About Popular Vote in Meeting With Lawmakers. New York Times. Izgüts no: <https://www.nytimes.com/2017/01/23/us/politics/donald-trump-congress-democrats.html?mtrref=www.facebook.com&gwh=EB41E88D25A370826B45ACF210E41E88>

Shane, L., Tilghman, A. (November 20, 2016). Trump's military will have more troops and more firepower — if he can find more money. Military Times. Izgüts no: <http://www.militarytimes.com/articles/donald-trump-military-spending>

Shear, M., D., Hirschfeld Davis, J., Haberman, M. (Nov. 22, 2016). Trump, in Interview, Moderates Views but Defies Conventions. New York Times. Izgüts no: <http://www.nytimes.com/2016/11/22/us/politics/donald-trump-visit.html>

Smith, A. (December 30, 2016). Trump on Russia sanctions: Time to move on, but I'll meet with intelligence agencies anyway. Business Insider. Izgüts no: <http://www.businessinsider.com/trump-russia-sanctions-response-2016-12>

Smith, A. (Jan. 23, 2017). Ethics watchdog group files first major lawsuit against Trump in his presidency. Business Insider. Izgüts no: <http://www.businessinsider.com/crew-files-first-major-lawsuit-against-president-trump-2017-1>

Smith, E., Halper, D. (November 21, 2016). Donald Trump's media summit was a 'f—ing firing squad'. New York Post. Izgüts no: <http://nypost.com/2016/11/21/donald-trumps-media-summit-was-a-f-ing-firing-squad/>

Stephenson, E., Knecht, E. (Jan 28, 2017). Trump bars door to refugees, visitors from seven mainly Muslim nations. Reuters. Izgüts no: <http://uk.reuters.com/article/uk-usa-trump-refugees-idUKKBN15B2HN?il=0>

Stramer, J. (May 2010). The Language of War: George W. Bush's Discursive Practices in Securitising the Western Value System in the 'War on Terror. At the Interface / Probing the Boundaries; 2010, Vol. 64, 2.-6.ppp.

'Take the threat seriously': US, Russia, Europe need to fight ISIS together — ex-DIA chief Flynn. (Mar 24, 2016). Russia Today. Izgüts no: <https://www.rt.com/op-edge/336975-flynn-isis-us-russia-unite/>

Tamkin, E. (Dec 15, 2016). Trump Agrees to More Intel Briefings ... Just Not Every Day. Foreign Policy. Izgüts no: <http://foreignpolicy.com/2016/12/15/trump-agrees-to-more-intel-briefings-just-not-every-day/>

Tani, M. (Feb. 23, 2016). Donald Trump is still taunting Jeb Bush on the campaign trail. Business Insider. Izgūts no: <http://www.businessinsider.com/donald-trump-jeb-bush-drop-out-2016-2>

Telephone conversation with the United States President-elect Donald Trump President of the Republic of Kazakhstan. (30 November 2016). President of Kazakhstan mājas lapa. Izgūts no: http://www.akorda.kz/en/events/international_community/phone_calls/telephone-conversation-with-the-united-states-president-elect-donald-trump

Telephone conversation with US President Donald Trump. (January 28, 2017). Izgūts no: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/53787>

The Constitution of the United States: A Transcription. National Archives. Izgūts no: <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>

Trump, D. [realdonaldtrump]. (Jan 7, 2017). Having a good relationship with Russia is a good thing, not a bad thing. Only "stupid" people, or fools, would think that it is bad! We have enough problems around the world without yet another one. When I am President, Russia will respect us far more than they do now and both countries will, perhaps, work together to solve some of the many great and pressing problems and issues of the WORLD! [Tvīti] Izgūts no: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/817748207694467072>
<https://twitter.com/realDonaldTrump/status/817750330196819968>
<https://twitter.com/realDonaldTrump/status/817753083707015168>

Trump, D. [realdonaldtrump]. (Feb 17, 2017). The FAKE NEWS media (failing @nytimes, @NBCNews, @ABC, @CBS, @CNN) is not my enemy, it is the enemy of the American People! [Tvīti]. Izgūts no: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/832708293516632065>

Trump, D. [realdonaldtrump]. (Feb 4, 2017). The opinion of this so-called judge, which essentially takes law-enforcement away from our country, is ridiculous and will be overturned! [Tvīti]. Izgūts no: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/827867311054974976>

Trump, D. [realdonaldtrump]. (Sep 12, 2013). Putin's letter is a masterpiece for Russia and a disaster for the U.S. He is lecturing to our President. Never has our Country looked so weak [Tvīti]. Izgūts no: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/378102285001576448>

Trump, D. [realdonaldtrump]. (Nov 11, 2016). Just had a very open and successful presidential election. Now professional protesters, incited by the media, are protesting. Very unfair! [Tvīti]. Izgūts no: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/796900183955095552>

U.S. Department of Defense. (Jan. 23, 2017). Readout from Secretary James Mattis' Call with UK State Secretary for Defense Michael Fallon. Izgūts no: <https://www.defense.gov/News/News-Releases/News-Release-View/Article/1057424/readout-from-secretary-james-mattis-call-with-uk-state-secretary-for-defense-mi>

Vanaga, N. Latvijas drošības politika: Veidojot atturēšanas stratēģiju. Grām: Ed. Sprūds, A., Bruģe, I., Bukovskis, K. (2017). Latvijas ārējā un drošības politika. Latvijas ārpolitikas institūts. 67.-68. lpp.

Volz, D., Landay, J. (Jan 10, 2017). Russia hacked Republican state campaigns but not Trump's: FBI head. Reuters. Izgūts no: <http://www.reuters.com/article/us-usa-russia-cyber-rnc-idUSKBN14U2DD>

Wagner, J. (December 23, 2016). Trump shares a 'very nice' Christmas letter he received from Vladimir Putin. Washington Post. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2016/12/23/trump-shares-a-very-nice-christmas-letter-he-received-from-vladimir-putin/?utm_term=.618a629570de

Walker, S., Borger, J. (November 15, 2016). Putin stresses cooperation in first phone call with president-elect Trump. The Guardian. Izgūts no: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/nov/14/vladimir-putin-donald-trump-phone-call>

Wang, A., B. (November 14, 2016). Donald Trump plans to immediately deport 2 million to 3 million undocumented immigrants. Washington Post. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/11/13/donald-trump-plans-to-immediately-deport-2-to-3-million-undocumented-immigrants/>

Weigel, D. (November 14, 2016). Is Trump's new chief strategist a racist? Critics say so. Washington Post. Izgūts no: https://www.washingtonpost.com/politics/is-trumps-new-chief-strategist-a-racist-critics-say-so/2016/11/14/b72e2ab0-aa9d-11e6-a31b-4b6397e625d0_story.html?utm_term=.1899343c8da9

Weinstein, J. (July 31, 2015). The Message Trump Has Consistently Promoted For Three Decades: America Needs A Master Negotiator. Izgūts no: <http://dailycaller.com/2015/07/31/the-consistent-message-trump-has-promoted-for-three-decades-america-needs-a-master-negotiator/#ixzz4T0D1k3yr>

White House. (n.d.) America First Foreign Policy. Izgūts no: <https://www.whitehouse.gov/america-first-foreign-policy>

Wright, T. (Dec 14, 2016). Trump's Team of Rivals, Riven by Distrust. Foreign Policy. Izgūts no: <http://foreignpolicy.com/2016/12/14/trumps-team-of-rivals-riven-by-distrust>

Ye Hee Lee, M. (July 8, 2015). Donald Trump's false comments connecting Mexican immigrants and crime. Washington Post. Izgūts no: <https://www.washingtonpost.com/news/fact-checker/wp/2015/07/08/donald-trumps-false-comments-connecting-mexican-immigrants-and-crime/>

Pētījums atspoguļo autora personīgo viedokli un secinājumus.

Austrumeiropas politikas pētījumu centrs
Ausekļa iela 11-411, Rīga, LV-1010
www.appc.lv
info@appc.lv